

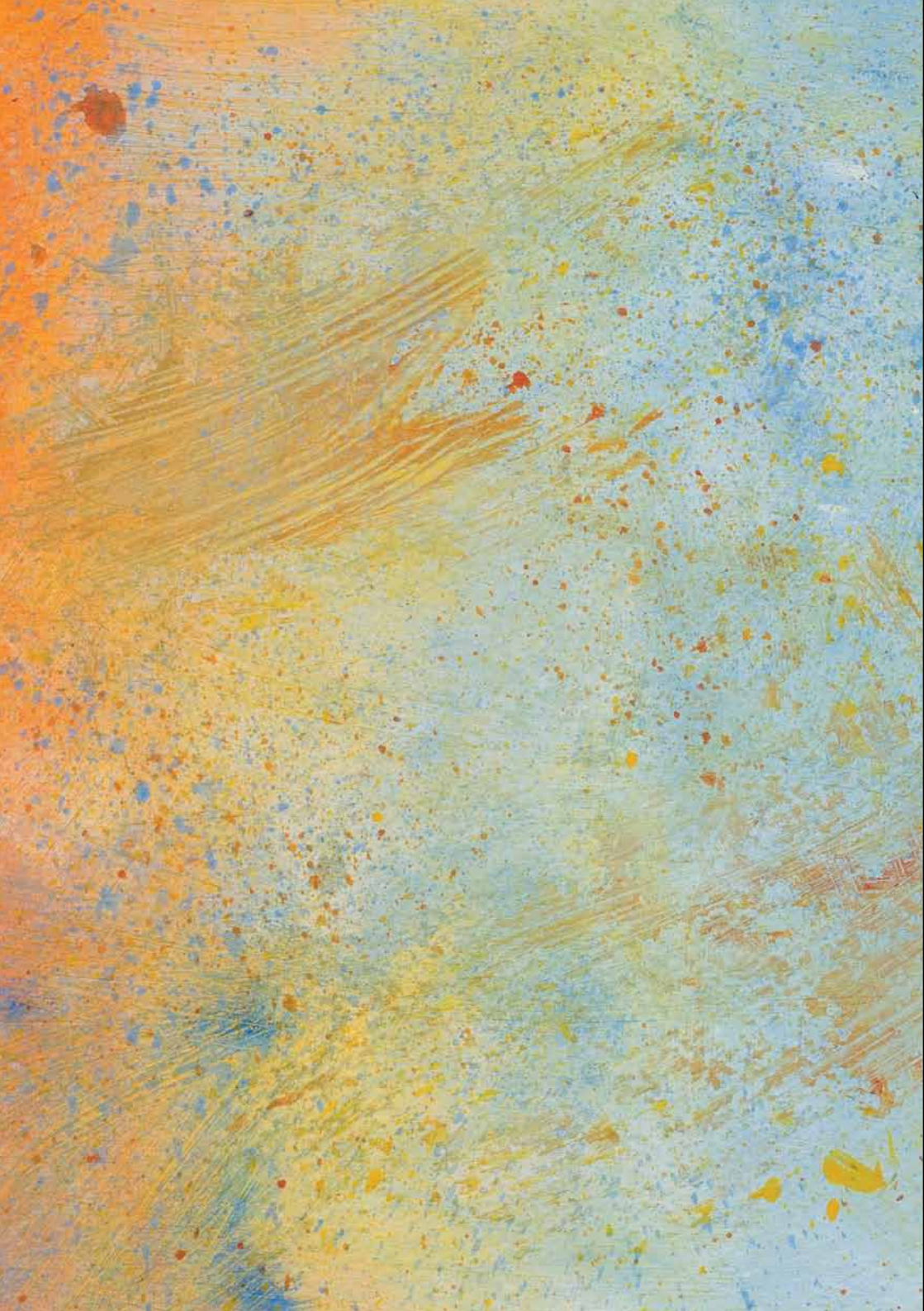

Bez růžových brýlí

**Naše mládež očima výzkumů
a náš svět i život v něm očima mládeže**

DZS
Dům zahraniční spolupráce

Bez růžových brýlí

**Naše mládež očima výzkumů
a náš svět i život v něm očima mládeže**

Dům zahraniční spolupráce, 2014

Nikdy
jako

meboudu
Ty!

Obsah

O kom bude řeč	4
Na startu	8
Jak nás vidí výzkumy – Souhrn hlavních zjištění	12
Jak to vidíme my	14
Co je pro nás důležité	16
Naše zdraví	22
Co nás baví a čím se zabýváme	26

Svět kolem nás 36

Co nám dělá starosti a co nás trápí
Politika? Nemáme zájem...
Dělat s tím moc nemůžeme, i když...

My a škola 48

Na pracovním trhu 56

Když se život nedaří 62

Naše přání aneb co doporučujeme 68

Odkazy a zdroje 70

Bez růžových brýlí
O kom bude řeč

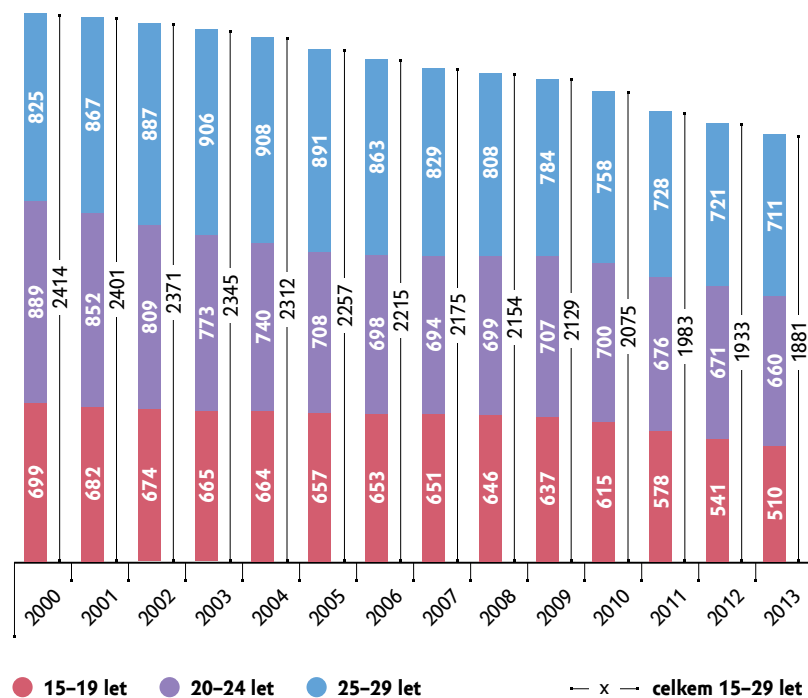
O kom bude řeč

V našich podmínkách se o mládeži uvažuje většinou od 14 do 15 let, kdy končí povinná školní docházka, do 30 let, kdy jsou završeny dílčí procesy sociálního zrání.

(Velký sociologický slovník, 1996).

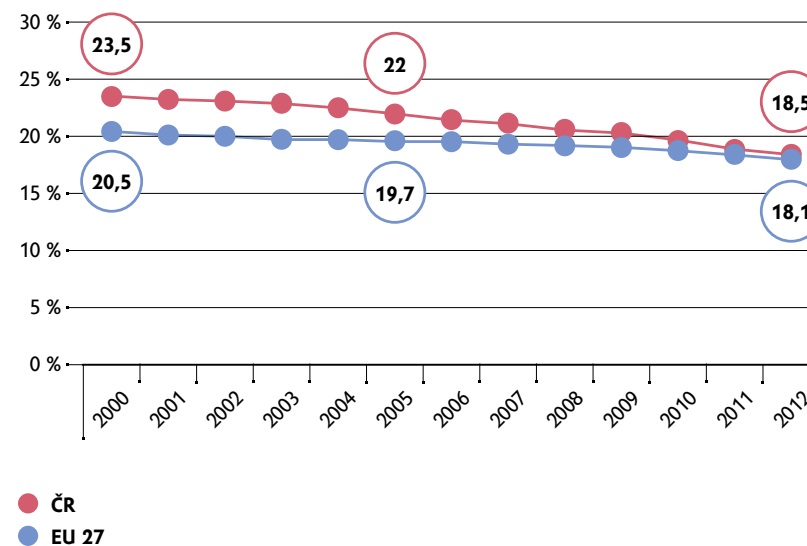
V České republice k 1. 1. 2013 žilo 10 516 125 obyvatel, přičemž 1 881 844 z nich bylo ve věku 15–29 let, což představuje necelých 18 % (4,9 % ve věku 15–19 let, 6,3 % ve věku 20–24 let a 6,8 % věku 25–29 let). Nejmenší podíl mladých lidí ve věku 15–29 let žil v roce 2012 v Praze a ve Středočeském kraji, nejvíce naopak na Vysočině a v Moravskoslezském kraji.

► **Počet mladých lidí (15–29 let) žijících v ČR; údaje uvedeny v tisících**

Vidíme, že za posledních 13 let se skupina mládeže zmenšila o 533 tisíc členů, tedy o více než jednu pětinu, a už v roce 2012 jsme se tak dostali do celkového „evropského průměru“, který je poznamenán hlubokou krizí porodnosti v celém našem civilizačním okruhu.

► **Počet mladých lidí žijících v ČR a v EU**

Česká republika dosahuje stabilně od roku 2002 na nejvyšší místa v žebříčku evropských států v případě počtu mladých lidí se středoškolským vzděláním. Přes 90 % populace ve věku 20–24 let má ukončené vyšší středoškolské vzdělání (tedy s maturitou nebo výučním listem). V roce 2012 byl evropský průměr 80 %. V České republice není v tomto ohledu rozdíl mezi muži a ženami. Kolem 54 % z nich jsou studenti středních odborných škol, 25 % jsou studenti gymnázií a 21 % absolventi učilišť, kteří zakončili studium výučním listem.

V čem naopak Česká republika zaostává, je podíl vysokoškoláků. Ačkoliv počet mladých vysokoškolsky vzdělaných lidí neustále vzrůstá, v roce 2012 mělo ukončené vysokoškolské vzdělání 25,6 % mladých lidí ve věku 30–34 let. Evropský průměr byl v roce 2012 téměř 36 %.

Bez růžových brýlí
Na startu

Na startu

Víme o tom, co si takový třinácti či čtrnáctiletý kluk myslí o světě, ve kterém žije? Co by stejně staré děvče, vlastně už mladá slečna, chtěla v tom našem světě změnit? Ptáme se jich na to? Umíme jim naslouchat? Přemýšlíme o tom, kde se v nich bere tolik nespokojenosti, kritiky, zklamání a mnohdy i pesimismu a rezignace, která nejen mladým lidem vůbec nesluší, ale je ve skutečnosti prohrou nás všech? Jaký svět jsme jim připravili? A pro jaký život je připravujeme – tím, jak ten svět spoluvytváříme, i tím, jaký vzor života jim předkládáme?

Tato publikace je nabídkou zastavení. Naslouchání – faktům i mladým lidem. A přemýšlení. Je i jistým zrcadlem pro nás, kteří se už za mládež nepovažujeme. Zajímá nás obraz, který uvidíme? Zajímá nás, co ještě můžeme udělat pro ty, kteří jsou na startu do dospělého života? Pokud ano, pak se můžeme skutečně mnohé dozvědět. O sobě, ale samozřejmě i o těch mladých lidech. Možná nás to pohne i k tomu, abychom ani nad nimi, ani nad sebou nelámali hůl, ale účinněji přispívali k tomu, aby náš společný svět byl více *domovem*, než jen „ubytovnou“, kde si spíš překážíme, než abychom vytvářeli jednu rodinu.

Představte si, že jste ředitelem zeměkoule. Co byste zařídili?

Odpovědi dospívajících ve věku 13 až 15 let z Prahy, Chýnova a Prostějova

- Jirka:** „Aby se vůbec neválčilo a aby si ty země začaly pomáhat, aby si pomáhali všichni navzájem.“
- Joia:** „Já bych ty státy nějak finančně vyrovnala. A pak bych rozhodně změnila kluky, aby byli prostě normální.“
- Šimon:** „Já bych asi zničil ty různé strany nacistický a taky tu diktaturu v Číně. A udělal nějaký zákony pro ty chudý v Africe.“

- Max:** „Něco bych udělal s autama, protože to je strašný, jak se tím ničí příroda. A něco bych udělal s těmi nemocnými v Africe. Aby prostě se všechny státy měly dobře.“
- Tomáš:** „Aby každý stát měl nějaké peníze, aby to bylo nějak tak vyrovnaný.“
- Anička:** „Asi bych změnila mezinárodní vztahy, ekologii a životní prostředí a vodu do Afriky. Také, aby Tibet byl nezávislý.“
- Bára:** „Já bych zakázala úplně válčení, naopak bych bojovala nějak s tou chudobou. Něco také udělat musíme s tím životním prostředím. Chtěla bych najít každému opuštěnému pejskovi domek. Já vím, je moc hezký o tom mluvit, ale je to strašně nerealistický, strašně...“
- Žužu:** „Něco bych udělala pro životní prostředí a také pro chudé státy. A hlavně bych vyhodila naše politiky, protože ty pro nás dělaj velký kulový, jenom sedí na zadku, možná pijou a kouří.“
- Lukáš:** „Rozhodně bych přišel na nějaký jiný zdroj surovin, aby se státy ne- napadaly kvůli nerostnému bohatství, aby auta nejezdila na benzín. A připojil bych se k Žužu, aby vyhodili politiky, protože slibujou, slibujou a neplněj. Věčně snižujou platy, ale ne sobě. Sami mají nacpaný kapsy a je jim všechno jedno, jen aby se to nedotklo jich.“
- Davy:** „Aby nejezdilo tolik aut, protože je tu strašný smrad.“
- Kuba:** „Všechno bych zmodernizoval.“
- Láďa:** „Rozšířit co nejvíc sportovní areály, protože si nemáme kde hrát.“
- Lucka:** „Já bych se snažila třeba snížit nezaměstnanost.“
- Věrka:** „Já bych změnila, aby nebyly rozdíly mezi těma lidma. Třeba v tý Africe nemají nic.“
- Katka:** „Já souhlasím, aby si lidi byli rovni a lidi v tý Africe a Austrálii měli co jíst a pít.“
- Luboš:** „Aby nebylo tolik násilí, a určitě bych ten svět nějak zmodernizoval.“
- Petra:** „Kdybych šla nakupovat, aby se nemuselo platit, aby bylo všechno moderní. Ale hlavně, aby se měli všichni rádi, aby se nehádali.“

Jak nás vidí výzkumy – Souhrn hlavních zjištění

Zájem o politiku

- ▶ Mladí lidé v České republice se vyznačují obecně **velmi malým a ještě dále klesajícím zájmem o politiku**. Téměř nebo vůbec se o ni nezajímá 94 % mladých ve věku 15–30 let. Průměrný zájem o politiku v EU je 25 %. Mezi nejčastěji uváděné důvody nezájmu o politické dění v ČR patří: nezájem obecně, znechucení ze stávající situace ve společnosti a nulová možnost ovlivnit společenské dění.
- ▶ V roce 2010 uvedlo 53 % mladých lidí ve věku 18–30 let, že volilo v posledních volbách na národní úrovni. Mezi 15–20letými by se voleb, pokud by měla možnost, zúčastnila polovina. Necelé 1 % je členem politické strany.

Zdravotní stav

- ▶ Téměř dvě třetiny mladých lidí (ve věku 15–24 let) posoudily svůj zdravotní stav jako velmi dobrý, necelá třetina jako dobrý a jen 3 % jako uspokojivý. Mladí lidé v České republice nepocítují také téměř žádné problémy v přístupu ke zdravotní péči a dostupnosti lékařského vyšetření.
- ▶ Stále závažnějším **problémem se stává nadváha a obezita dětí a mladých lidí**. V populaci 11–15letých trpí nadváhou pětina chlapců a desetina dívek, mezi 15–24letými dokonce 32,9 % mužů, 5 % je potom obézních.
- ▶ Česká republika patří k zemím s **největším podílem mladistvých kuřáků, uživatelů alkoholu a marihuany**. Ve věku 15–24 let denně kouří 17,5 % dívek a 22,6 % chlapců, marihuanu potom kouřilo během posledního roku téměř 30 % (nejvíce v celé EU). Za posledních 30 dní bylo alespoň jednou opilých 21 %

16letých. Zároveň se také Česká republika dlouhodobě řadí mezi země s **nejvyšší mírou zkušeností studentů s užitím nelegálních drog** v Evropě. Polovina 16letých si **nepřipouští rizika** spojená jak s denním kouřením tabáku, tak s pravidelnou konzumací alkoholu.

Účast na kulturních aktivitách

- ▶ Mladí lidé ve věku 15–30 let patří ve srovnání s celkovou českou populací **mezi nadprůměrné účastníky kulturních aktivit**. V posledním roce navštívilo 87 % z nich kino nebo koncert, 77 % památky, muzea nebo galerie a 56 % divadlo, taneční představení nebo operu. 29 % se věnuje neprofesionálním kulturním činnostem aktivní formou.

Internet

- ▶ V roce 2012 využívalo **internet** denně 77 % 16–24letých, **počet každodenních uživatelů se neustále prudce zvyšuje**. **České děti** ve věku 9–16 let patří podle mezinárodního srovnávacího výzkumu mezi **nadprůměrné uživatele internetu**, a to jak z hlediska frekvence, tak i znalostí. Jsou tedy více vystaveny rizikům, ale zároveň umějí lépe využívat i možnosti internetu.

Nezaměstnanost mládeže

- ▶ Ve srovnání s dalšími evropskými zeměmi je **míra nezaměstnanosti mládeže** (ve věku 15–24 let) **relativně nízká**, a to i přesto, že se od roku 2008 neustále zvyšuje. Mezi dubnem 2012 a 2013 nezaměstnanost vzrostla o 0,5 % a dosáhla hodnoty 20 %. Evropský průměr v této věkové kategorii je 23,5 %.

- ▶ Nezaměstnanost mladých lidí (ve věku 15–24 let) dosahuje hodnoty téměř trojnásobné, než je míra nezaměstnanosti v celkové populaci 15–64letých. Mezi **nejohroženější skupiny na pracovním trhu patří absolventi s nižší úrovní vzdělání**.

Ohrožení chudobou či sociálním vyloučením

- ▶ Česká republika se řadí mezi evropské země s **nízkou mírou ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením**, a to i v rámci populace 18–24letých. V roce 2012 byla ohrožena chudobou nebo sociálním vyloučením necelá pětina mladých lidí v této věkové kategorii, zatímco průměr EU byl v tomto roce 29,8 %.

Specifická skupina mladých lidí, tzv. „NEET“

- ▶ V České republice žije relativně **malé procento i tzv. NEET*** (tj. těch, kteří jsou nezaměstnaní, nestudují ani se neúčastní jiné odborné přípravy). V roce 2012 to bylo necelých 9 %.

Trestné činy

- ▶ Více než dvě pětiny odhalených pachatelů trestné činnosti bylo dle údajů z roku 2010 ve věku 15–30 let. **Počet trestných činů známých pachatelů do 18 let se stále snižuje**.

* Not in Education, Employment, or Training

Jak to vidíme my

V rámci projektu *Kecejme do toho*, který u nás v gesci České rady dětí a mládeže probíhá od roku 2011, určili mladí lidé následující nedostatky a konflikty v české společnosti.

Chování autorit

- ▶ Nespokojenost s chováním „autorit“ – časté povyšování nad ostatní, neschopnost naslouchat a brát vážně názory a potřeby ostatních. Z veřejné debaty se často vytrácí snaha o společné řešení, hledání shody a porozumění. Někteří jednotlivci nad únosnou mez prosazují své osobní zájmy nad zájmy společnosti. Arogantní chování autorit není často řešeno a autority tak nenesou potřebnou odpovědnost za své chování a činy.

Názory mladých na veřejnosti

- ▶ Neochota řešit drobné problémy na místě a pozitivně reagovat na kritiku a nespokojenost jednotlivců, ať již ve škole, ve městě nebo jiném sociálním prostředí. Vyjádření nespokojenosti mladých lidí není často bráno v potaz relevantními hráči ve společnosti, ať se již jedná o podnikatele, politiky, učitele, ředitele a další.

Iniciativa mladých v oblasti vzdělávání

- ▶ Mladí lidé nejsou dostatečně motivováni ovlivňovat kvalitu, formu a obsah vzdělávání (nekonzultuje se slučováním škol, rušení předmětů jako je výuka některých jazyků, snaha o projektovou činnost apod.). Jednotlivci jsou často za vlastní iniciativu „trestání“ postranními prostředky, zesměšňováním, přezíráním, vylučováním z kolektivu apod.

Respekt a neúcta

- ▶ Neúcta některých jednotlivců, skupin a menšin k ostatním. Hodnoty respektu, snahy o dobré soužití, ochota pomáhat, úcta k druhým se postupně vytrácejí z běžného prostoru a uchovávají se jen v menších skupinách, rozhodně nejsou standardem „na ulici“.

Předsudky

- ▶ Stereotypizace negativních jevů, předsudky a odsuzování jednotlivců na základě obecných předpokladů, stereotypů, nikoliv na základě jednotlivců (např. trestanci po ukončení trestu, děti ze znevýhodněných prostředí jako domovy mládeže, všichni politici jsou označováni jako „korupčníci“, ...).
- ▶ Systém nedokáže se znevýhodněnými jednotlivci pracovat tak, aby sami často nezavdávali důvody k této negativní stereotypizaci.

Politik jako vzor

- ▶ Politici neplní své funkce vzoru a dobrého správce státu. Někteří svými kroky naopak vyvolávají pohoršení, deziluzi, a tím atmosféru ve společnosti jen zhoršují. Politický systém České republiky není schopný se s takovými projevy reálně vypořádat, což je negativně vnímáno.

Kultura komunikace

- ▶ Nedostatečná kultura komunikace ve veřejném prostoru, v médiích a na sociálních sítích, která často vede k prohlubování morálního úpadku.

Vulgarity

- ▶ Vulgarita je dnes naprosto běžnou ve většinové společnosti, i v médiích

a ve veřejném prostoru. Řada autorit svými „bonmoty“ v zájmu zaujmout širší okruh posluchačů či médií vulgaritu přímo či nepřímou pěstuje a podporuje ji ve společnosti. Vulgarita se stává normou, nikoliv výjimkou. Většina jednotlivců je vůči ní tudíž netečná a přehlíživá.

Etický kodex výrobců i prodejců

- ▶ Nedostatečná kontrola etického kodexu výrobců i prodejců. Řada služeb a obchodních jednání je vedena s cílem zisku a bez základních etických pravidel (např. předváděcí akce, podomní prodeje).

Nezaměstnanost mládeže

- ▶ Nezaměstnanost mládeže stále narůstá. Přestože je v ČR pod evropským průměrem, zakládá na budoucí prohlubování problému české společnosti, a to nejen ekonomických, ale i morálních a společenských.

Přístup k drogám a alkoholu

- ▶ Lehký přístup mladých k drogám a alkoholu – stát by měl dbát na dodržování platné legislativy ohledně konzumace a prodeje alkoholu mladistvým. V prostředí, kde se tomu tak neděje, se konzumace alkoholu a následné negativní dopady stávají normou, jíž se mladý jedinec sám jen těžko může vyhnout vzhledem k prostředí a vazbám mezi mladými.

Legislativa

- ▶ Chabé legislativní prostředí a vymáhání práva – legislativní pořádek v ČR je značně nepřehledný, s řadou výjimek, polehčujících okolností apod., což napomáhá obcházení systému a spravedlnosti.

Co je pro nás důležité

Na základě dlouhodobého sledování* toho, co je pro naše středoškoláky důležité, se v *Koncepci státní podpory dětí a mládeže na roky 2007 až 2013* objevila následující dosti kritická charakteristika:

Vidíme růst významu ekonomické prosperity, kariéry jako prostředku k získání majetku, materiálních hodnot a smyslového života a jeho prožitkům, včetně drog. Na druhé straně klesá význam kvality života v konkurenci se smyslovým

životem a materiálními hodnotami. Klesá význam odpovědnosti za druhé v konkurenci s odpovědností za sebe, ale současně klesá význam zdokonalování sebe sama a transcendentní dimenze života a idejí. Trvale roste význam majetku a náplně volného času podle zájmů a koníčků. Naopak klesá především význam „být užitečný druhým lidem“, ale také význam míru, životního prostředí a veřejně prospěšné činnosti. Klesá také význam demokracie jako důsledek zkušeností s naším politickým systémem, politickou kulturou a pozicí občana v tomto systému.

* mezi lety 1984 až 2005

V posledních pěti letech se pak tím, co je pro naši mládež důležité, zabývala řada dalších výzkumů. Cenné jsou výsledky šetření, které ve tříletých intervalech pořádá mezi středoškoláky (včetně učňů) společnost Člověk v tísni v rámci projektu **Jeden svět na školách**. Z toho zatím nejčerstvějšího jsou zvláště zajímavé odpovědi na otázku: *Co je pro dosažení mého životního pocitu spokojenosti nejdůležitější?*

► **Co je pro dosažení mého životního pocitu spokojenosti nejdůležitější?**
(čísla udávají, kolik % studentů danou hodnotu uvedlo):

	2012	rozdíl oproti 2009
Rodina / zajištění rodiny	37	4 ▲
Přátelé	20	-3 ▼
Zdraví / dobré zdraví	15	-1
Dobrá / uspokojivá / dobře placená práce	15	4 ▲
Peníze / dobrá životní úroveň / finance	14	0
Dostudovat / udělat maturitu	12	5 ▲
Studium / vzdělání	9	-6 ▼
Partner / partnerka / přítel / přítelkyně	7	-6 ▼
Vztahy / mezilidské vztahy	7	-1
Láska	6	-3 ▼
Klid / pohoda	6	-1
Úspěch / úspěch v životě / spokojenost	4	-1

Když uvážíme, že účastníci tohoto výzkumu mohli sami zapsat až dvě hodnoty, které jsou pro jejich životní spokojenost nejdůležitější, pak vidíme, že se naše mládež nijak významně neliší od dospělých Čechů, kteří za posledních pětadvacet let odpovídají velice podobně, když mají říci, co je pro jejich život nejdůležitější. Prakticky vždycky uvedou na prvních pěti místech tyto hodnoty: **žít ve spokojené rodině; žít zdravě, starat se o své zdraví; žít ve zdravém prostředí; pomáhat rodině a přátelům; mít přátele,**

se kterými si rozumím. Mohlo by se tedy zdát, že shora uvedená charakteristika naší mládeže, která jí přisuzuje orientaci převážně materialistickou se zdůrazněním významu peněz a požitků a na druhé straně oslabeným smyslem pro vztahy a odpovědnost, jí docela křivdí. Proto je důležitá i odpověď na otázku další: *Co by výrazně zvýšilo můj pocit životní spokojenosti?*

► **Co by výrazně zvýšilo můj pocit životní spokojenosti?**
(čísla udávají, kolik % studentů danou hodnotu uvedlo):

	2012	rozdíl oproti 2009
Peníze / víc peněz / lepší finanční situace	21	2
Dostudovat / maturita / udělat maturitu	13	3 ▲
Zlepšení politické / společenské situace	7	7 ▲
Rodina / založení rodiny / atmosféra v rodině	5	0
Dobrá / lepší práce	4	-3 ▼
Lepší mezilidské vztahy	4	-2
Dostat se / přijetí na vysokou	4	1
Zlepšení ekonomické situace / konec krize	3	3 ▲
Nějaký úspěch	3	3 ▲
Zdraví rodiny / přátel / blízkých	3	0
Zbavení se cikánů (negativní výroky o Romech)	3	3 ▲
Láska	3	1

Tady vidíme, že to příslušníci naší mládeže s „idealismem“ rozhodně nepřehánějí. Rodina je důležitá, snad i nejdůležitější, ale musí být dobře „nafutrovaná“ penězi. Celková spokojenost našich středoškoláků přitom mezi lety 2009 až 2012 dále klesala – těch opravdu spokojených je z původních 17 % jen 13 %, zatímco těch velice nespokojených vzrostlo z 10 % na 16 % (tedy mezi dvaceti mladými lidmi jsou takoví tři). Zvláště mezi uční je nárůst nespokojených skoro padesátiprocentní a dnes je mezi nimi nespokojený už každý čtvrtý.

Co je pro
vás v životě
důležité?

Odpovědi 13 až 15letých dospívajících z Prahy, Chýnova a Prostějova

Šárka: „Zdraví i ty peníze, protože za peníze si koupíte to zdraví.“

Honza: „Tak zdraví, pak bych dal štěstí a rodinu.“

Eliška: „Já to zdraví a rodinu.“

Radim: „Štěstí, protože když má člověk kliku, tak člověk všechno má, problémy se mu vyhnou.“

Jirka: „Nejdůležitější je zdraví, pak štěstí a naposled ty peníze. Peníze nejsou všechno.“

Lucka: „Já bych dala to štěstí, protože když mám štěstí tak to vyvažuje to zdraví, tu rodinu.“

Michala: „Ty lidi kolem mne jsou důležitý a zároveň s tím souvisí i to zdraví.“

Kryštof: „Zdraví, rodina, peníze... prostě takový ty základní věci.“

Dan: „Rodina, kamarádi, peníze. Nejdřív asi ta rodina, pak peníze a kamarádi.“

Kačka: „Pro mě je nejdůležitější zdraví mojí rodiny, kamarádů, aby se měli všichni dobře.“

Luboš: „Rodina, zdraví, peníze ani tak ne; taky výběr partnera.“

Markéta: „Rodina, zdraví, peníze.“

Martina: „U mě je na prvním místě asi ta rodina.“

Ruda: „Rodina a zdraví.“

Kuba: „Rodina, zdraví, přátelství.“

Lukáš: „No, hlavně to zdraví.“

Bez růžových brýlí
Naše zdraví

Naše zdraví

Mladí lidé pociťují ve srovnání se staršími věkovými kategoriemi daleko méně problémů v oblasti svého zdravotního stavu. Jak už víme, téměř dvě třetiny (65,3 %) mladých lidí ve věku 16–24 let posoudily v roce 2010 svůj zdravotní stav jako velmi dobrý, třetina (30,4 %) jako dobrý a jen 3,3 % jako uspokojivý. Přesto skoro polovinu 15letých děvčat a jen o něco menší skupinu stejně starých chlapců minimálně jednou týdně trápí bolesti hlavy a více než třetina děvčat skoro stejně chlapců si stěžuje na bolesti krční páteře, ramen a zad.

Nadváha a obezita

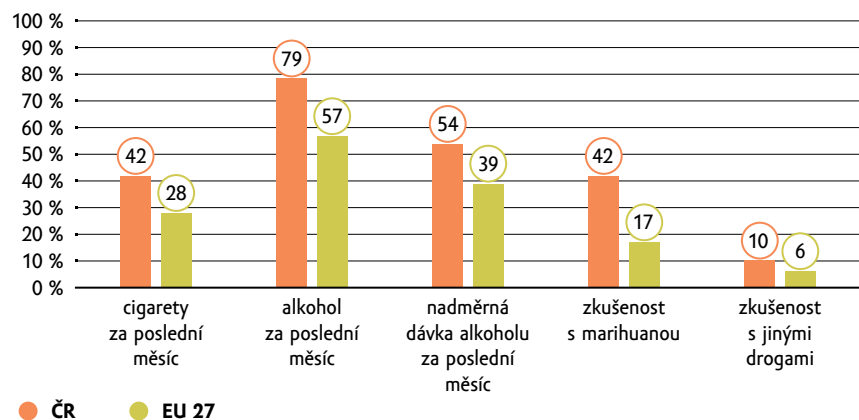
Zásadní problémem ovlivňujícím dlouhodobě zdravotní stav je neustále se zvyšující procento dětí a mladých lidí, kteří trpí nadváhou nebo dokonce obezitou. Přitom nadváha a obezita v dětském věku má závažné zdravotní důsledky v oblasti fyzické (kosterní, svalový, kardiovaskulární systém), psychické i sociální. Rovněž už ze souhrnu víme, že v populaci 11–15letých trpí nadváhou pětina chlapců a desetina dívek (ve výskytu nadváhy a obezity chlapci výrazně převyšují dívky ve všech věkových skupinách), mezi 15–24letými má nadváhu dokonce 32,9 % mužů, 5 % je potom obézních.

Návykové látky

Stejně závažným problémem je rizikové chování (jako je užívání alkoholu, tabáku nebo dalších návykových látek, nesprávná výživa nebo nedostatek pohybové aktivity aj.), které zvláště v tomto období může mít později dlouhodobé a celoživotní následky. Za poslední dobu přibýlo zvláště děvčat kolem 16 let, která jsou pravidelnými kuřáčkami (je jich skoro 45 % a předešla tak své chlapecké vrstevníky). Rozhodující vliv na kouření mládeže má jednak vrstevnická skupina a zejména domácí situace: tam, kde kouří rodiče (zejména matka), je více než 70% pravděpodobnost, že se pravidelnými kuřáky stanou i jejich děti.

Z výsledků výzkumů vyplynulo, že rizikové chování je velmi často kombinací více jevů zároveň, pokud např. mladý člověk v době dospívání kouří, bude rovněž častěji inklinovat také ke konzumaci alkoholu. Pití alkoholu a pravidelné kouření tabáku a marihuany dospívajícími zůstává dlouhodobě závažným problémem, ve kterém česká mládež drží v Evropě smutný primát.

► Užívání návykových látek mladistvými v ČR a v EU

*Mně kouření nevadí,
já sama kouřím, ale vadí mi,
že mi to táta vyčítá,
že mi to zkaží celý život.
Ale on kouřit nepřestal.*

Michala, 14 let

U tématu legalizace marihuany

nedošlo mezi účastníky projektu k jednoznačné shodě. Proto tuto diskuzi nemůžeme považovat za ukončenou. Shodu nacházíme pouze na základních bodech:

- Marihuana by neměla být přístupná dětem do 18 let.
- Konzumace marihuany by měla být zakázána při řízení motorového vozidla a dalších odborných činnostech.
- Pěstování marihuany pro vlastní potřebu by přinejmenším nemělo být kriminalizováno.

Kecejme do toho, 2011

INTERNET

SPORT

FREE

Bez růžových brýlí

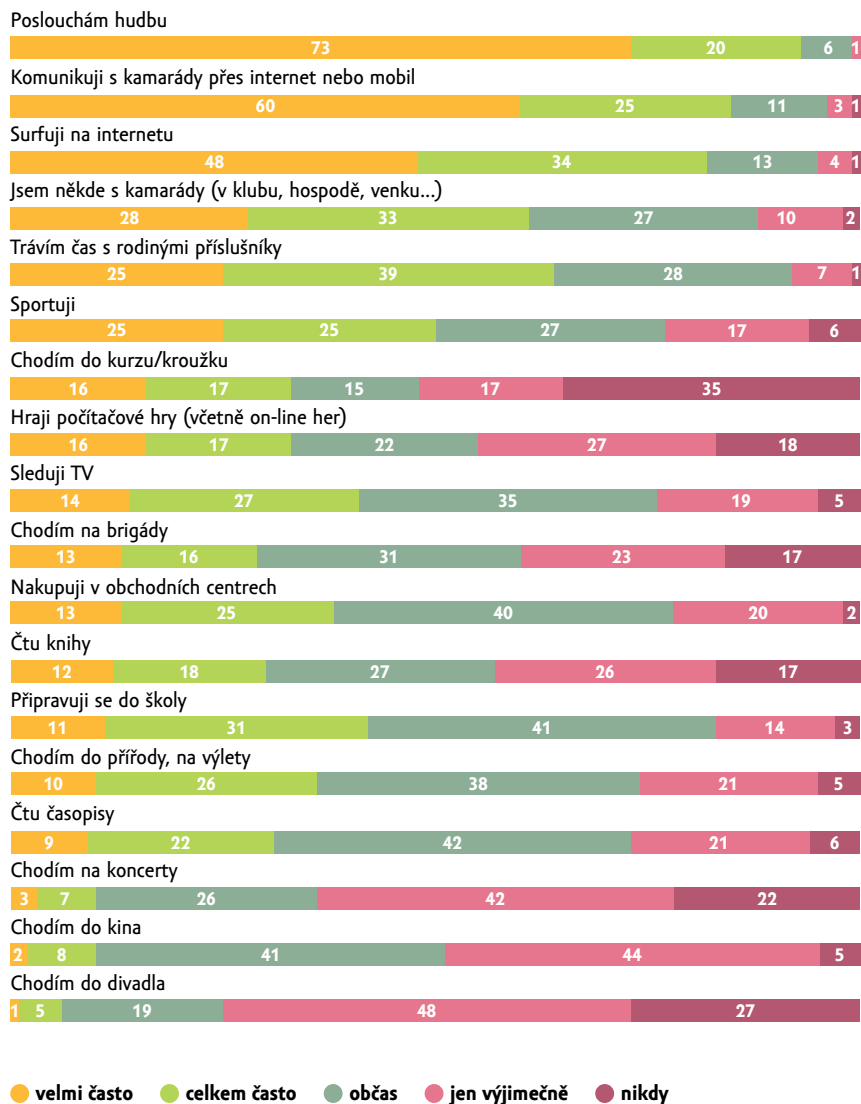
Co nás baví a čím se zabýváme

Co nás baví a čím se zabýváme

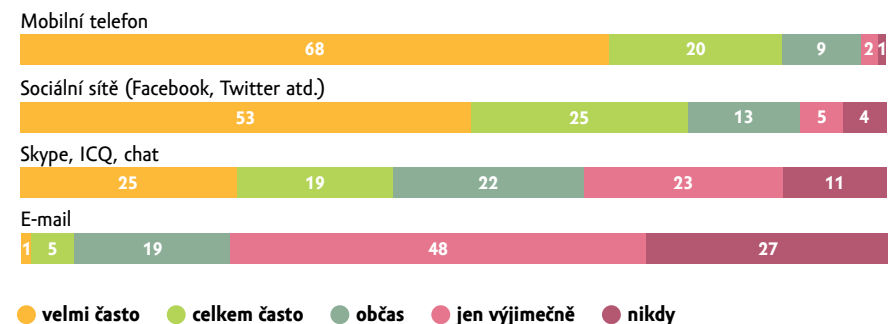
Životní styl studentů se za poslední roky výrazně změnil. Mladí lidé tráví nejčastěji volný čas poslechem hudby a komunikací s přáteli, a to více prostřednictvím moderní technologie než při osobním setkávání. Internet jako volnočasová zábava získává přednost před sledováním televize, ale i před ostatními zdroji zábavy. Velmi málo studentů chodí pravidelně do kina, na koncerty nebo do divadla, ale i na výlety do přírody. To vše ukazuje tento graf z výzkumu *Jeden svět na školách*.

► Trávení volného času mladých lidí (rok 2012 v %)

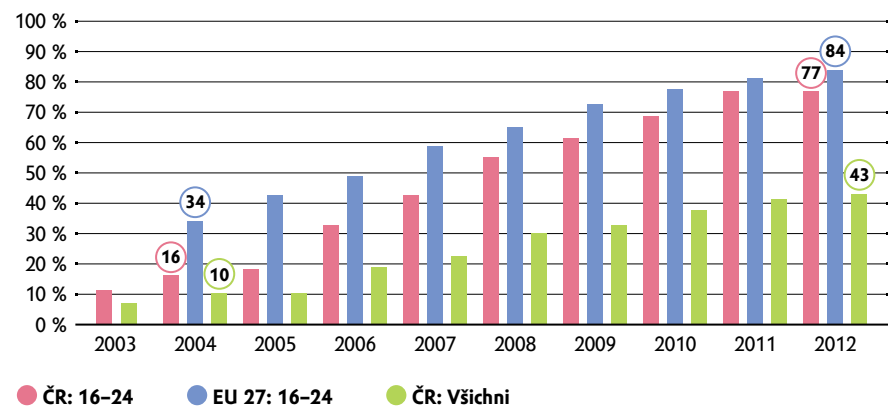
Hlavním komunikačním prostředkem současné mládeže je v první řadě mobilní telefon, následuje internet, na němž jsou hlavně využívány sociální sítě a programy pro komunikaci on-line. Naopak e-mail je využíván studenty jen zřídka.

► Nejčastější komunikační prostředek mladých lidí (v %)

V posledních letech tedy dochází k výraznému rozvoji užívání internetu, které je nejvýraznější právě mezi mladými lidmi. Zatímco v roce 2004 používalo u nás internet každý den 16 % mladých lidí ve věkové kategorii 16–24 let (tedy ani ne polovina evropského průměru), v roce 2012 už to bylo 77 % a s ostatními státy Evropy držíme docela krok:

► Denní užívání internetu v ČR a EU

Co je pro vás
nepostradatelné:
mobil, internet
nebo televize?

Odpovědi dospívajících ve věku 13 až 15 let
z Prahy, Chýnova a Prostějova

- Max:** „Ten mobil. Zavolám kamarádům, třeba čtyři hodiny pokecáme. Bez internetu bych se obešel, ale bolelo by to.“
- Tomáš:** „Hlavně mobil, potom taky internet.“
- Anička:** „Určitě mobil, bez televize bych se obešla.“
- Bára:** „Bez televize se obejdu, ale bez mobilu určitě ne. Mám ho pořád u sebe. Počítač taky potřebuju.“
- Jirka:** „Mobil, počítač a internet.“
- Michala:** „Internet určitě, abych se mohla dorozumívat s kamarádama na facebooku. Pak mobil.“

Co nejvíc hledáte
na internetu?
Na co ho používáte?

- Jirka:** „Ke komunikaci. Dívám se na filmy, zprávy, počasí.“
- Joia:** „Já tam taky hledám zprávy o počasí, jízdní řády.“ Samozřejmě mám na internetu facebook a koukám tam na filmy v angličtině.“
- Šimon:** „Hlavně tam používám facebook. A taky mapy Prahy kvůli cestování na zápasy.“
- Max:** „Hledám, kdy a kde hrajem. Taky mám facebook a hodně skypeju.“
- Tomáš:** „Já internet používám na facebook, skype a většinou i věci do školy.“
- Anička:** „Já ho používám ke komunikaci a hledám si tam něco do školy.“
- Bára:** „Pro mě je důležitější facebooku a skype. Taky tam hledám věci do školy. A potom filmy, fotky.“

České děti ve věku 9 až 16 let jsou dokonce ve srovnání s dalšími dětmi v Evropě nadprůměrnými uživateli internetu, a to jak z hlediska frekvence (75 % dětí uvedlo, že používají internet každý den nebo skoro každý den), tak i znalostí. Na jednu stranu jsou tedy více vystaveny rizikům, ale zároveň jsou schopny i lépe využívat možnosti, které jim internet poskytuje (např. v rámci školní práce). Českým dětem patří 5. místo v digitální vzdělanosti

a patří mezi ty, které mají v největší míře profily na sociálních sítích (72 %). Děti a dospívající jsou více vystaveni riziku sledování pornografie na internetu (4. místo) a také se na internetu seznamují asi dvakrát častěji než je průměr. Mezi varovná zjištění rovněž patří to, že 42 % českých dětí mělo kontakt s člověkem, se kterým se seznámily na internetu, a 13 % dětí se pak s někým takovým sešlo tváří v tvář.

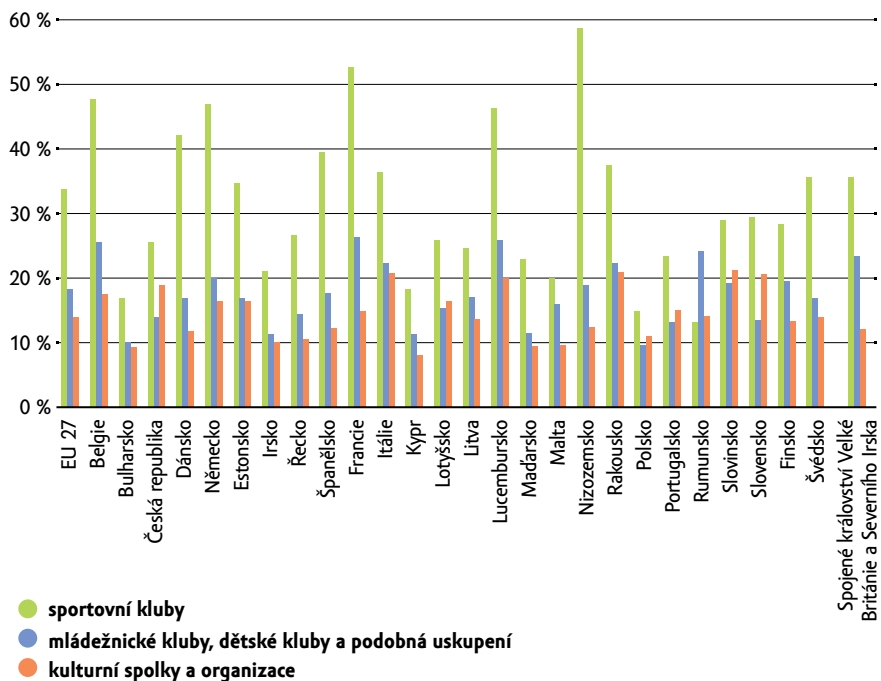
Televize

Televize i přes ústup ze dříve neotřesitelného prvního místa hraje v životě české mládeže stále důležitou roli. Stále více než třetina dospívajících a mladých lidí u ní tráví minimálně dvě a půl hodiny denně. Nicméně její role se mění: oslabuje svoje postavení média, které integruje rodinu a nabízí sdílené prožitky, a stává se spíše nástrojem individuální volby a spotřeby. Tendence ke vnímání televize jako prostředku individuální volby a spotřeby stoupá s věkem.

Členství v klubech

Česká mládež patří z hlediska členství ve sportovních, mládežnických či kulturních organizacích k evropskému průměru. Tak, jako prakticky ve všech státech, jsou nejvíce navštěvovány organizace se sportovním zaměřením (včetně kroužků na školách, domech dětí a mládeže i střediscích volného času). Situaci v evropském srovnání vyjadřuje následující graf.

► Členství mládeže ve sportovních, mládežnických a kulturních organizacích

Chodíte na nějaké kroužky nebo do oddílů?

Tomáš: „Já chodím na ping-pong.“

Max: „Hraju fotbal a tenis. Taky golf.“

Šimon: „Hraju závodně basket a jen zápasy fotbal.“

Joia: „Hraju na klavír a na čelo, zpívám ve sboru i solo, chodím na angličtinu a rekreačně golf a tenis.“

Žužu: „Jezdím na závody atletiky a potom volejbal a sokol.“

Bára: „Já tancuju latinu – něco mezi rekreačním a závodním tancováním.“

Lucka: „Já chodím dvakrát týdně na jumping trampolínu. A navštěvuju fitko.“

Kamarádi

Naprostou zásadní roli v životě dospívajících a mladých lidí pak hrají samozřejmě kamarádi. Nejenže jim věnují podstatnou část svého volného času, ale hlavně jim patří jejich vnitřní svět. Prakticky denně spoluurčují jejich prožívání i hodnocení toho, čím procházejí. Jsou zpravidla tou nejdůležitější „referenční skupinou“, vůči níž se mladí lidé srovnávají, díky níž si uspořádávají svoje normy a od které odvozuji své vlastní sebehodnocení i své touhy do budoucna.

Obecně lze říci, že trávení volného času dětí i dospívajících je významně závislé na iniciativě, informovanosti a možnostech jejich rodičů, což souvisí především se vzdělanostní úrovní a socioekonomickým statusem rodiny.

Čím se zabýváte,
když přijдете
ze školy?

Šárka: „Já po škole jdu s kamarádama, zajdeme na cigáro, potom si povídáme, pak jdu domů, udělám si úkoly. A každý čtvrtek jdu na trénink.“

Joia: „Já po škole mám vždy nějaký kroužek, buď tancování nebo klavír nebo tak.“

Adam: „Jdu do pokoje na asi hodinu, aby si ostatní mysleli, že se učím. Hraju si na mobilu, pak ven, počítač, televize.“

Jirka: „Jdu na počítač, přitom se učím a píšu úkol. Pak jdu na trénink, pak se najím a zas počítáč.“

Michala: „Sednu k počítači, občas jdu do kuchyně pro něco k jídlu. Pak mě mamka vyžene učít, tak se učím povinně. V pátek jezdím k babičce.“

Kryštof: „Já většinou jdu po škole s kámošema ven. A pak mám doučování z němčiny a matiky.“

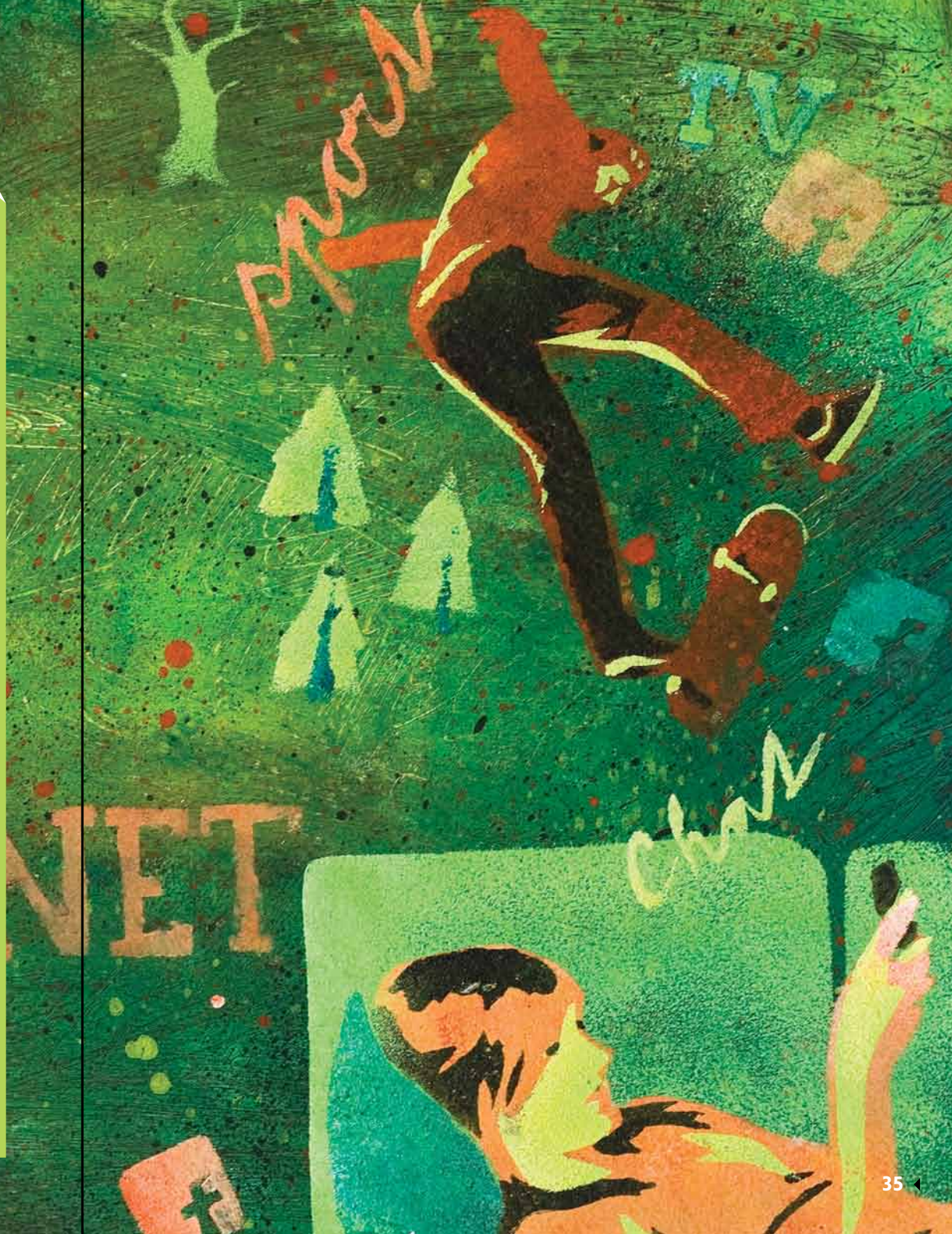
Anička: „Taky chodím většinou s kamarádkama a v úterý a ve čtvrtek mám trénink.“

David: „No já po škole hned hodím tašku domů a jdu ven s kamarádama.“

Lukáš: „Já jdu na počítač, pak se domluví s kámošema, jdu na tři čtvrtě hodiny ven. Pak mám fotbalový trénink. A pak počítač, televize.“

Účastníci výzkumu si stěžovali na nedostatek času pro sebe a své záliby a komunikaci se svým okolím, sledování celospolečenských událostí v širším a hlubším kontextu.

Z výzkumu *Jeden svět na školách*

Svět kolem nás

Jak vidí mladí lidé dnes „svět“ kolem sebe? Trápí je něčím? Chtěli by v něm něco změnit – a myslí si, že v tom mají šanci? Co sami pro to dělají? A co si myslí o „správě věcí veřejných“ – tedy politice? K tomu všemu bylo za poslední roky shromážděno velmi mnoho poznatků – mimo jiné i proto, že (nejen u nás) se čím dál tím více ukazuje narůstající propast mezi mládeží a veřejnou sférou stejně jako narůstající nespokojenost mladých s tím, jak „svět“, do kterého vstupují jako občané a pracovníci, (ne)funguje.

S ohledem na rozsah této publikace se tu z velkého množství zjištěných informací zaměříme na tři oblasti, které dobře mapují postavení mladých lidí ve veřejném prostoru i jejich postoje a názory na jeho kvalitu a možnosti, jež jim poskytuje:

- 1) Co jim působí starosti na místní, národní a světové (globální) úrovni.
- 2) Jak jim v orientaci a řešení pomáhají politici.
- 3) Co se sami snaží dělat ve prospěch zlepšování svého okolí.

Co nám dělá starosti a co nás trápí

Podívejme se nejprve na problémy místní a české (výzkum *Jeden svět na školách*):

► „Za největší problémy města/vesnice, ve kterém bydlím, považují...“ (v %)

	2012		rozdíl oproti 2009	
	nejzávažnější problém	hlavní problémy	nejzávažnější problém	hlavní problémy
Soužití s romskou menšinou	24	47	5 ▲	2
Nedostatek příležitostí ke kulturnímu vžití	8	36	-3 ▼	-11 ▼
Drogy	13	34	-1	-2
Nezaměstnanost	11	33	4 ▲	2
Dopravní situace	8	29	-3 ▼	-9 ▼
Špatné mezilidské vztahy	5	28	-1	-6 ▼
Cizinci a přistěhovalci	4	28	0	0
Kriminalita	6	26	0	0
Špatné životní prostředí	6	25	-2	-5 ▼
Bezdomovectví	2	25	-1	-4 ▼
Místní politická reprezentace	3	19	0	2
Rasismus a xenofobie	3	14	-1	-3 ▼
Korupce	3	14	1	4 ▲
Jiné	2	8	1	0

- nejzávažnější problém
- hlavní problémy

► „Za největší problémy celkově v rámci České republiky považují...“ (v %)

	2012		rozdíl oproti 2009	
	nejzávažnější problém	hlavní problémy	nejzávažnější problém	hlavní problémy
Soužití s romskou menšinou	19	55	9 ▲	15 ▲
Politická reprezentace	15	55	-1	6 ▲
Nezaměstnanost	10	50	1	6 ▲
Korupce	14	47	4 ▲	10 ▲
Ekonomická situace	9	35	4 ▲	12 ▲
Drogy	5	31	-4 ▼	-7 ▼
Kriminalita	6	31	-2	-1
Cizinci a přistěhovalci	4	28	1	4 ▲
Rasismus a xenofobie	3	22	0	0
Špatné mezilidské vztahy	3	22	-1	-3 ▼
Nedobrá práce policie	2	18	-2	-6 ▼
Vlekoucí se soudní spory	1	16	-1	-13 ▼
Špatná vymahatelnost práva	2	15	-1	-4 ▼
Nekvalitní školství a vzdělávání	2	14	0	2
Špatné životní prostředí	0	13	-1	-5 ▼
Nekvalitní zdravotní péče	2	12	-2	-7 ▼
Konzumní způsob života	1	9	-1	-1
Prostituce	0	4	-1	-5 ▼
Jiné	1	3	1	1

- nejzávažnější problém
- hlavní problémy

Vidíme, že v obou případech je jako největší problém pocíťováno špatné soužití s romskou menšinou. Na celostátní úrovni si to dokonce myslí 55 % mladých lidí mezi 15. a 19. rokem. Současně (ve shodě s dospělou populací) pokládají prakticky všichni (90 %) mladí lidé za viníky této situace Romy, a to především proto, že nechtějí pracovat (58 %), projevují se rasisticky vůči „bílé“ většině (40 %) a jsou nevzdělaní a ani se vzdělat nechtějí (37 %). Dalším závažným problémem je nezaměstnanost, drogy a na celostátní úrovni pak naprosté selhávání politických reprezentací (k tomu se vrátíme podrobněji).

Na celosvětové úrovni pak situace vypadá následovně.

► „Za největší problémy světa považují...“ (v %)

	2012		rozdíl oproti 2009	
	nejzávažnější problém	hlavní problémy	nejzávažnější problém	hlavní problémy
Válka a konflikty	21	60	-1	-9
Nemoci (AIDS a jiné)	16	56	-4	-12
Terorismus	9	47	-3	-13
Chudoba v rozvojových zemích	10	46	3	-1
Drogy	4	33	2	2
Globální oteplování	8	28	-9	-22
Špatné životní prostředí	3	24	1	3
Přelidnění	5	23	3	6
Nedostatečná ochrana lidských práv	3	23	1	3
Špatné mezilidské vztahy	4	22	3	6
Rasismus a xenofobie	3	21	2	3
Negramotnost	2	18	1	4
Přistěhovalectví	4	18	1	9
Nedemokratické režimy	2	14	1	1
Náboženství	2	14	0	0
Konzumní způsob života	2	10	1	1
Globalizace	0	7	0	0
Jiné	2	3	1	0

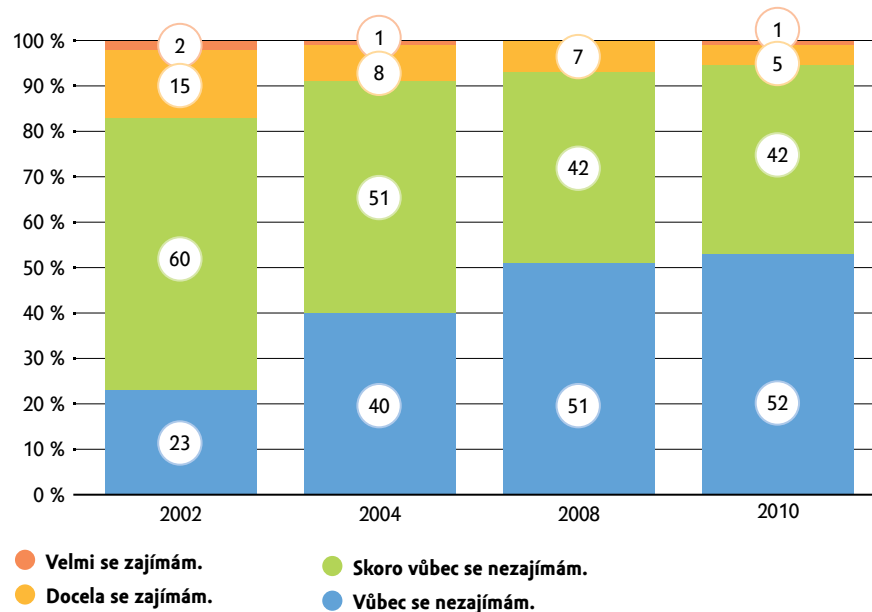
● nejzávažnější problém ● hlavní problémy

Zjištěné výsledky nejsou žádným velkým překvapením. Obava z projevu násilí (války, terorismus) a nemocí je trvale hlavní hrozbou, kterou lidé u nás i ve světě vidí. Současně v závěsu za nimi se objevují ty skutečnosti, které jsou mnohdy příčinou: chudoba, drogy, špatné mezilidské vztahy, nedodržování lidských práv, ničení životního prostředí.

Politika? Nemáme zájem...

Česká republika se vyznačuje obecně velmi malým (a ještě v posledních deseti letech klesajícím) zájmem o politiku. Podle *Evropského sociálního výzkumu* se o ni téměř nebo vůbec nezajímá 94 % mladých ve věku 15–29 let (viz následující graf), což je vůbec nejméně ze všech evropských zemí, kde je výzkum realizován. V průměru se o politické dění zajímá kolem 20 % mladých Evropanů. Se vzrůstajícím věkem respondenta ovšem jeho zájem o dění spíše stoupá a rozdíly mezi nejmladšími respondenty a těmi, kterým je téměř 30 let, jsou znatelné.

► Zájem mladých lidí o politiku (věk 15–29 let)

Mezi nejčastěji zmiňované důvody, proč se mladí lidé nevěnují politickému dění v České republice, patří: nezájem o politiku obecně (65 %), znechucení ze stávající situace ve společnosti (38 %) a nulová možnost ovlivnit společenské dění (22 %). Účast alespoň v jedné volbě za poslední tři roky uvedlo 72 % mladých Čechů ve věku 18 až 30 let, čímž jsme lehce pod evropským průměrem. Volební preference mládeže jsou ovšem radikálnější než u celkové populace a navíc se ukazuje, že se zásadně rozcházejí mezi učni, kteří preferují *Dělnickou stranu sociální spravedlnosti*, *Pirátskou stranu* a *KSČM*, a studenty, kteří výrazně preferují *TOP 09* a *ANO*.

Jak vidí mladí ideálního politika?

▶ Je trpělivý, poctivý, výřečný a schopný komunikovat s různými lidmi, vzdělaný a inteligentní, reprezentativní. Dbá na tradice, přesto přizpůsobuje sebe i svou práci potřebám moderní doby. Je oblíbený, realistický. Chce změny poměrů k lepšímu. Je přesvědčivý. Účastní se zasedání. Je bez pochybné minulosti, pro participaci mládeže, kolegiální, společenský, schopný naslouchat. Nebojí se prosadit sebe i své názory. Je neúplatný a nekorumpovatelný, pracovitý a vytrvalý, bez rasistických názorů, stručný, věcný, skromný, empatický, čestný a zodpovědný, iniciativní, má zdravý životní styl.

Co v této oblasti mladým chybí?

▶ Mladí lidé jsou si vědomi, že kompetentní politici vycházejí z aktivních a odpovědných občanů.

▶ Politici, kteří přestanou být občany považováni za kompetentní, by měli být na základě iniciativy občanů odvolatelní z funkce. Tato iniciativa by mohla mít formu petice. Každý politik musí mít možnost obhájit ve veřejném procesu, že se choval kompetentně nebo jeho chování bylo ve prospěch společnosti jako celku. Politika je náročným „řemeslem“ a bohužel s sebou nese i řadu nepopulárních kroků, které musí správný a kompetentní politik v některých situacích učinit. Pokud na základě těchto kroků ztrácí důvěru veřejnosti, měl by mít možnost obhájit svoji čest a odůvodnit nutnost takového chování. Pokud se mu to nepodaří, měl by být následně své funkce zbaven, případně nést další následky svého nesprávného jednání.

Z projektu *Kecejme do toho*

Užitečné je zasadit (ne)zájem mladých lidí o politické záležitosti do širšího kontextu jejich zájmu/nezájmu o to, co se kolem nich děje. Ten nám do určité míry poskytuje následující graf. Je z něj mimo jiné patrné, že se mladí lidé dokáží o leccos zajímat – pokud jsou přesvědčeni, že se jich to týká a také si myslí, že to mohou nějak ovlivnit.

▶ Zájem/nezájem mladých lidí o politiku v daném kontextu (v %; celkový počet respondentů 1061)

Život ve školní třídě / ve škole (680 respondentů z celkového počtu respondentů)

- Zajímám se podrobně.
- Zajímám se běžně tak, abych měl/a přehled.
- Zajímám se pouze okrajově.
- Nezajímám se vůbec nebo téměř vůbec.
- Neví. Odmítl(-a) odpovědět.

Výše uvedená zjištění pak dobře dokresluje postoj našich středoškoláků k otázce, zda život v socialistickém Československu byl lepší než ten současný, či nikoliv. Odpověď dává následující graf, přičemž je důležité si všimnout i změny za poslední tři roky:

▶ Názor mladých lidí na život v socialistickém Československu (v %)

Všichni studenti 2012

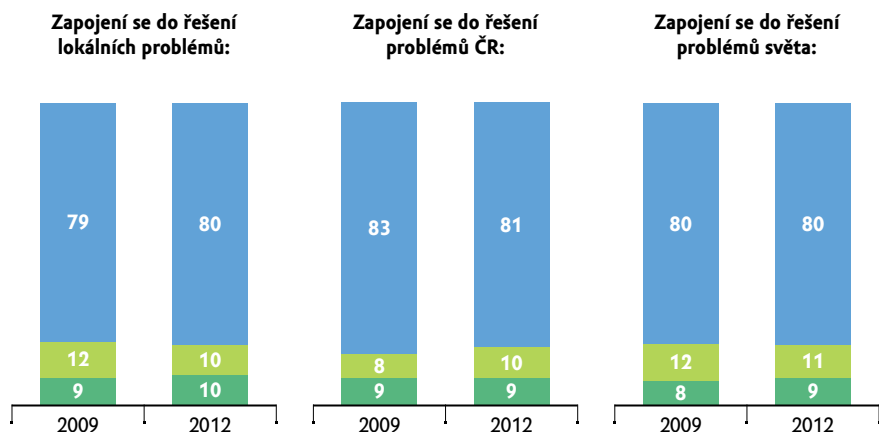

- mnohem lepší
- spíše lepší
- podobný
- spíše horší
- mnohem horší

Dělat s tím moc nemůžeme, i když...

Kritický pohled mladých lidí na veřejnou sféru je nutné doplnit zjištěními, která ukazují, zda a do jaké míry si uvědomují, že nejsou jen pozorovateli, ale též aktéry. Jejich odpovědi na otázku, zda mohou aktivně přispět k řešení toho, co je samotné trápí – a to na místní, státní i světové úrovni – vyjadřují následující grafy:

► Zapojení mladých lidí do řešení problémů (v %)

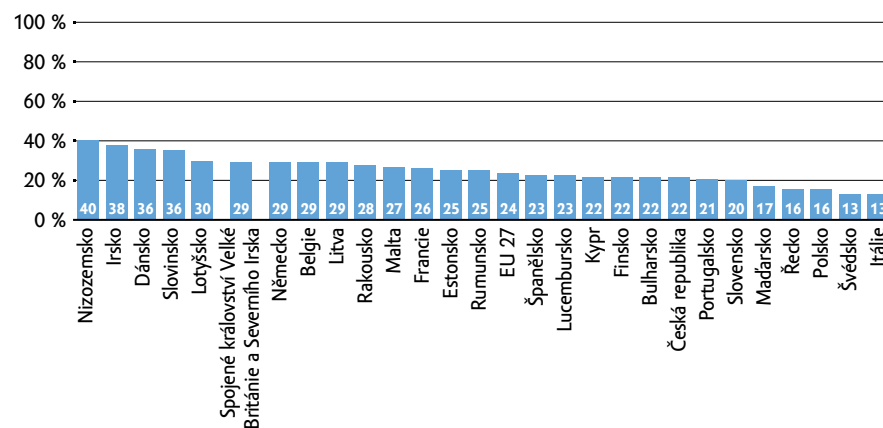

- Nemůžu ovlivnit.
- Můžu ovlivnit a chystám se to udělat.
- Můžu ovlivnit, ale nechystám se to dělat.

Vidíme tedy, že naprostá většina 15 až 19letých Čechů je přesvědčena, že s problémy – počínaje místní úrovní a konče tou světovou – „nemohou“ nic dělat. A i z té malé části (cca 20 %), která si myslí, že by se s nimi přece jen něco dělat dalo, se celé polovině do toho nechce.

Tenhle smutný obraz přece jenom poněkud koriguje skutečnost, že nepřehlédnutelná část naší mládeže se navzdory všemu snaží dělat něco pro své okolí a někdy i pro svět. A to dobrovolně – tedy bez toho, že by jim za to někdo platil. Následující graf ukazuje, jak jsme na tom v evropském srovnání:

► Zapojení mladých dobrovolníků do řešení problémů v zemích EU

Oproti takovému Nizozemí se 40 % pravidelných dobrovolníků mezi mladými lidmi tedy celkem výrazně zaostáváme, ale od evropského standardu se zase nijak nelíšíme. Z dalších výzkumů vyplývá, že v porovnání s ostatními věkovými kategoriemi (a to zejména seniory) inklinuje mládež ve věku 15–24 let spíše k méně intenzivní činnosti (v průměru 9 hodin za měsíc) a oproti ostatním se zvýšenou pravděpodobností pouze pro jednu organizaci, a to spíše krátkodobě, na kratší časový úsek a méně pravidelně. Nejčastěji se její aktivity zaměřují na zájmovou činnost v oblasti sportu (18 % dobrovolníků ve sportu představuje mládež), v oblasti činnosti mládeže (38 %) a také – zejména na venkově – u dobrovolných hasičů (17 %). Mezi mladými lidmi je také zvýšený podíl těch, kteří organizacím nebo jednotlivcům pomáhají nikoliv přímo, ale zprostředkovaně nebo „na dálku“, a to například formou správy webových stránek, překladů nebo odborných konzultací a poradenství.

Globální tematika

Ve srovnání s jinými evropskými zeměmi je míra účasti české mládeže na projektech s globální tematikou poměrně nízká. 1,5 % mladých lidí uvádí, že se v uplynulém roce zapojili do činnosti neziskové organizace, která se zaměřuje na oblast globální změny klimatu nebo globálního oteplování, a 3,5 % participuje na činnosti organizace podporující lidská práva. Přibližně 2 % 15–30letých se během posledních 12 měsíců potom podílelo na aktivitách nebo projektech, jejichž cílem je podpora spolupráce mladých lidí z odlišných kontinentů.

Na základě skupinových diskuzí jsme roztřídili studenty do tří typů dle kritéria míry angažovanosti a aktivity na **velmi aktivní** (max. 5%), **aktivní** (40 %) a **pasivní** (55 %).

- ▶ Míra diferenciací v postojích a občanské angažovanosti do určité míry souvisela s **typem školy** a **genderem** („aktivní gymnlačky vs. pasivní uční“).
- ▶ Ve zkoumaných skupinách jsme obecně zaznamenali **nedostatek podnětů a vzorů**, které by účastníky výzkumu intenzivně a konzistentně vedly a vychovávaly směrem k zapojení do řešení společenských problémů. Jako **slabý článek** se ukázali **rodiče** a **vyučující** a obecně **média**.
- ▶ Bariérou v přijímání témat spojených s občanskou angažovaností je také **nedostatek času** a přemíra podnětů. Zejména „pasivní“ si vybírají cestu tzv. nejmenšího odporu, tj. to, co je pro ně „nejpohodlněji stravitelné“, co je jim blízké a saturuje potřebu sounáležitosti.
- ▶ Vedle toho teenageři také **bojují se** stereotypní **etiketou dětí bez názoru a akceschopnosti**, se kterou k nim často v komunikaci přistupují zejména vyučující, a jsou tak symbolicky „umlčováni“.
- ▶ **Demotivačním faktorem** mohou být do určité míry také **média** – konkrétně negativní mediální obrazy tematizovaných událostí.

Nedostatek autorit se projevil také v lokálním kontextu.

- ▶ Účastníci pouze zanedbatelně zmiňovali někoho z místa bydliště, kdo „něco dělá pro společnost“, tj. občansky se angažuje. Chybí „silný motor“.
- ▶ Většinou se objevovala negativní kritika lokálních politiků, občas ve spojení s korupcí (šlo ale většinou o obecně sdílený obraz – sami účastníci neměli vlastní zkušenost).

Shrnutí:

Důležitá je role nejbližších „ovlivňovatelů“. Mladí lidé potřebují lokálně blízké vzory, které je budou angažovat a budou s nimi pracovat – přehluší ostatní nabízené podněty. Silných názorových vůdců není v sociálním okolí teenagera bohužel tolik, aby byli mladí lidé dostatečně motivováni k občanské angažovanosti.

Z analýzy kvalitativního výzkumu **Jeden svět na školách**

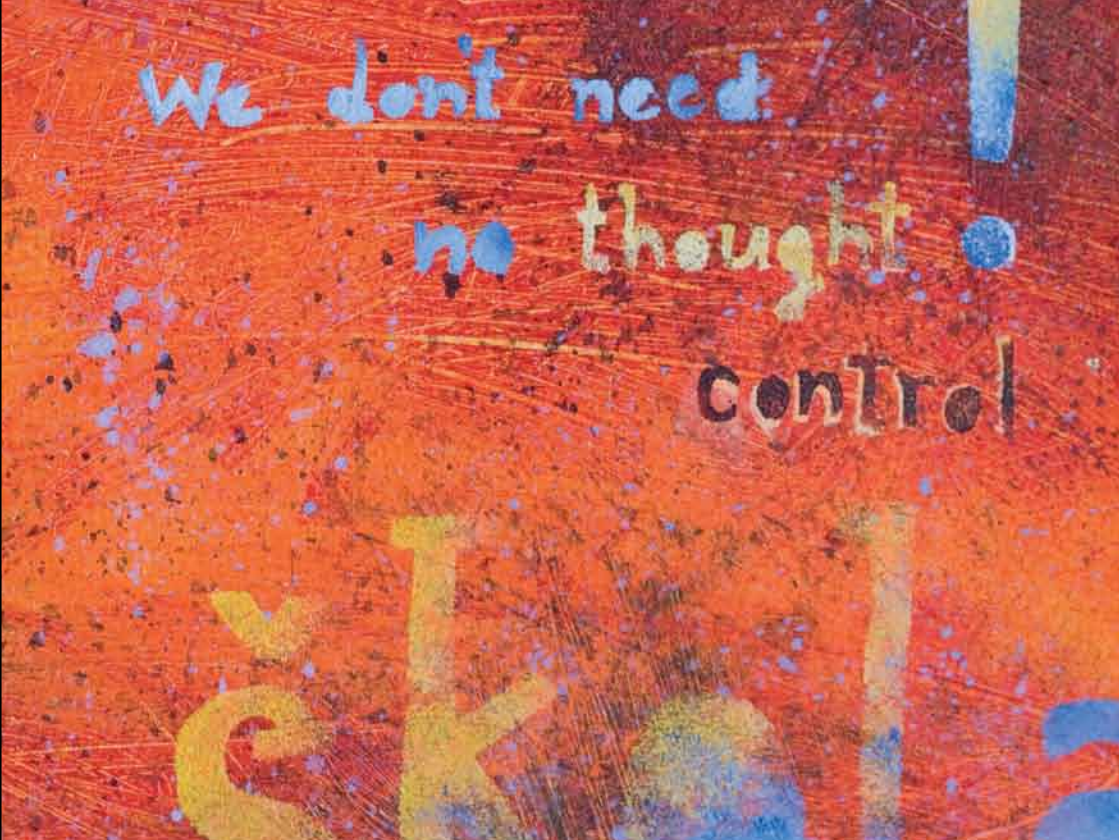
Proč „do toho kecat“?

Na otázku „proč do toho kecat“ bychom mohli nacházet odpovědi neustále nové a nové, pokusme se tedy seznámit se alespoň s těmi nejčastějšími:

- ▶ protože mám právo vyjádřit svůj názor. Pokud s něčím nesouhlasím a mohu to ovlivnit, neměl bych zůstat netečný;
- ▶ mohu se více o dané záležitosti dozvědět, rozšiřuji si tak své obzory a znalosti;
- ▶ zároveň si nevědomky posiluji pozitivní přístup k životu a upevňuji schopnosti a dovednosti, které se mi budou v budoucnosti hodit jako např. aktivní komunikace, vytrvalost, pozornost, schopnost vyhledávat informace, práce s informacemi, kritické myšlení, schopnost správné a věcné diskuze, tolerance k odlišným názorům ostatních, upevňuji si také vlastní sebevědomí;
- ▶ protože se seznámím s řadou zajímavých lidí, vrstevníků, starších i mladších, od kterých se mohu naučit řadu věcí, nebo i já mohu něco přinést jim, mohu si získat mezi nimi také nové kamarády a přátele;
- ▶ mohu se zasazovat o něco, čemu věřím, že je správné;
- ▶ mohu zažít spoustu zajímavých zážitků, které bych jinak jen stěží prožil, mohu se podívat na místa, kam bych se normálně nedostal;
- ▶ správná a reálná participace (spoluúčasť) mi pomáhá přebírat zodpovědnost a to přesně podle toho, jak se sám rozvíjím a dospívám;
- ▶ účastí na volbách podporuji zástupce volené na základě jejich programu, který by poté měli naplňovat a tak se starat o chod státu „místo mě“ pokud sám nemám zájem, čas nebo jiné možnosti věnovat se veřejným věcem sám.

Ze závěrů projektu **Kecejme do toho**

Bez růžových brýlí
My a škola

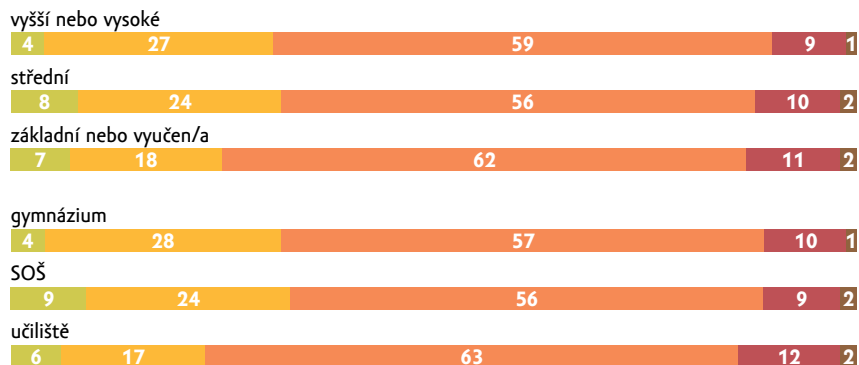

My a škola

Vztah naší mládeže ke škole nepředstavuje ve většině případů ani velké nadšení, ani velké obavy. Na druhé straně to, že minimálně 10 % studentů (učňů) se školy bojí, je určitě na pováženou.

Názorně situaci vyjadřuje tento graf:

► Vztah ke škole podle dosaženého vzdělání a typu školy (v %)

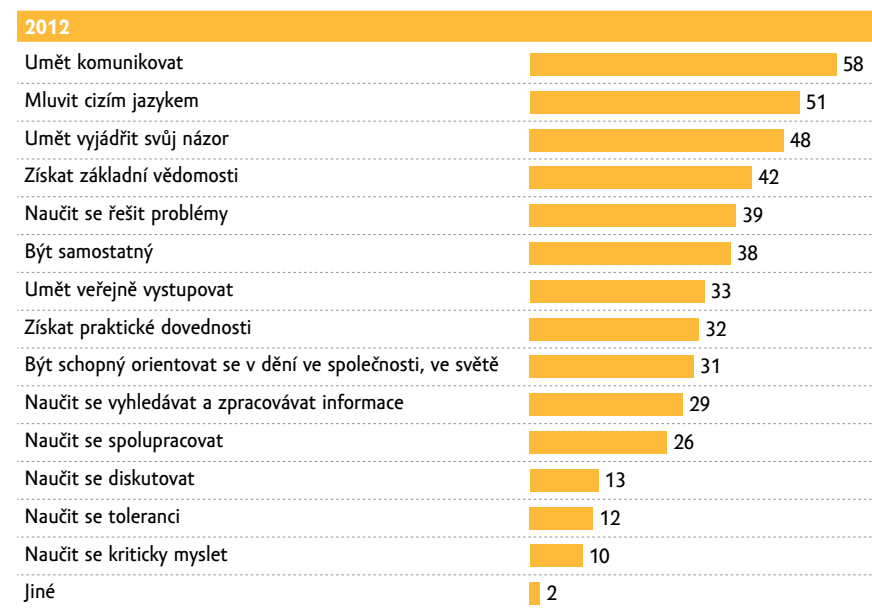
- Do školy chodím velmi rád/a, ráno se tam skoro vždy těším.
- Do školy chodím spíše rád/a, většinou se ráno do školy těším.
- Do školy nechodím ani rád/a ani nerad/a, do školy se těším jen výjimečně, ale nebojím se tam chodit.
- Do školy chodím spíše nerad/a, často mám ráno obavy z toho, co mě čeká.
- Do školy chodím velmi nerad/a, skoro vždy se bojím tam jít.

Přítom středoškoláci dávali v roce 2012 své škole lepší hodnocení, než tomu bylo v roce 2009. Průměrná známka se zlepšila z 2,47 na 2,1 a počet udělených „jedniček“ stoupl z 12 % na 19 %. Příznačné přitom je, že zatímco na učilištích zůstal počet „jedniček“ beze změny (12 %), na SOŠ se zvýšil o 11 % (18 % vs. 9 %) a stejně tak i na gymnáziích (28 % vs. 17 %).

A co očekávají, že ve škole hlavně získají? To vyjadřuje tento graf:

► Co mě škola naučila? (v %)

Vysokoškolští studenti a úspěšnost jejich studia

Pokud jde o vysokoškoláky, už víme, že jich ve srovnání s Evropskou unií máme ve věku 30–34 let právě tolik, kolik jich byl průměr EU před dvanácti lety – a tedy skoro o třetinu méně, než je jich tam dnes (ČR 25 %, průměr EU 36 %). Přitom celkový počet nově zapsaných studentů vysokých škol v posledních letech spíše stagnuje, ačkoliv je stále poměrně rozšířené přesvědčení, že tento počet neustále (a hlavně neúměrně) roste. Vzhledem k početně slabším populačním ročníkům, které v příštích letech budou maturovat, se dá očekávat pokračující stagnace počtu uchazečů nebo dokonce i jejich pokles.

V České republice úspěšně ukončí studium 67 % mužů a dokonce 83 % žen, kteří nastoupili ke studiu na vysoké škole. V tomto ukazateli jsme na tom ve srovnání s dalšími evropskými státy spíše nadprůměrně.

Motivace ke studiu

Mezi tři hlavní důvody, které uchazeče o studium na VŠ motivují v podobné míře (kolem 25 %), patří: zájem dále se vzdělávat, zájem získat vysokoškolský titul a zájem získat žádanou pracovní pozici. Zisk společenské prestiže a očekávání okolí nejméně působí na uchazeče o právnické obory. Naprosté minimum uvádí, že studují proto, aby pomohli ostatním lidem.

Z následujícího přehledu vyplývá, že počty studentů napříč jednotlivými obory studia nejsou rozloženy rovnoměrně a významně převažují zejména studenti společenských věd, obchodu a práva, jejichž počet se od roku 2001 více než zdvojnásobil:

► Zastoupení studijních oborů

Typ studia	Vzdělání, výchova	Humanitní vědy, umění	Společenské vědy, obchod, právo	Přírodní vědy, matematika, informatika
Rok 2001	28 439	19 683	53 211	21 127
Rok 2010	44 652	38 823	137 440	49 688

Typ studia	Technické vědy, výroba, stavebnictví	Zemědělství, veterinářství	Zdravotnictví sociální péče	Služby
Rok 2001	50 516	8 408	18 232	7 616
Rok 2010	59 449	16 341	35 950	20 671

Zájem studentů středních škol o vysokoškolské studium v rámci jednotlivých oborů se vyvíjí s věkem a ročníkem studia, liší se s ohledem na typ studované střední školy a také dle studijních předpokladů uchazečů. Největší podíl žáků středních škol na začátku 4. ročníku preferuje mezi vysokoškolskými obory technické; po podání přihlášek však mají největší podíl uchazečů ekonomicky zaměřené fakulty. Nejlepší studijní předpoklady vykazují zájemci o matematicko-fyzikální obory, naopak nejnižší zájemci o pedagogické obory. Konkrétní školu si žáci volí nejčastěji s ohledem na uplatnění v praxi, pro zájemce o společenskovědní obory je stejně důležitá též kvalita výuky. Snaha o co nejlevnější studium a o co nejsnadnější cestu k absolvování školy se relativně často objevuje u uchazečů o pedagogické obory.

Nedostatek autorit ve školách

Formování vztahu ke škole je celkově poznamenáno nedostatkem autorit. Velmi důležitým, přesto slabším článkem, jsou vyučující. Dost často byli vyučující v diskuzích zobrazeni jako ti, co zosobňují rigidní školní systém, kdy je studentům při přednáškách přisouzena role pasivních posluchačů. Nedostatek respektovaných autorit mezi vyučujícími dává vyniknout několika kvalitním vyučujícím. Ti byli v diskuzích velmi vyzdvihováni pro aktivní přístup k výuce, schopnost se studenty diskutovat, naslouchat jim, zajímat se o jejich názor – jednoduše řečeno pro vstřícný přístup ke studentům jako rovnocenným komunikačním partnerům, dospělým.

Z analýzy výzkumu *Jeden svět na školách*

Sexuální výchova ve výuce

Mladí lidé zapojení do projektu *Kecejme do toho* vyjádřili silnou podporu výuce tzv. sexuální výchovy na školách. První, co by se ale mělo změnit je samotný název oblasti (např. sexuální výchova a vztahy), neboť zdaleka nepostihuje potřebnou látku, která by měla být dle jejich názoru vyučována. Vyučování by se mělo více zaměřit na vztahy, partnerskou výchovu/vzdělávání, roli a funkce rodiny, tvorbu osobních hodnot apod. Zvláštní pozornost by měla být kladena na vhodnost a osobní rozvoj a pohodu jedince.

Co vás ve škole
nejvíc baví?

- Jirka:** „Tak nejvíc ty přestávky a když mám velkej hlad, tak oběd.“
- Joia:** „Taky přestávky, některé hodiny s některými učiteli, jinak asi nic.“
- Šimon:** „Mě nejvíc baví, že tu mám ty kámoše a tělák.“
- Max:** „Mě baví ty přestávky s kámošema a při některých hodinách, jak někdo provokuje a my se začneme smát.“
- Katka:** „Přestávky a hodiny s dobrými učiteli.“
- Davy:** „Přestávky a kamarádi.“

A co vás
nebaví?

- Anička:** „Učitelka na tělák.“
- Tomáš:** „Učení celkově.“
- Šimon:** „Já bych vymazal chemii a fyziku.“
- Joia a Bára:** „Paní učitelka špatně učí. Ona nám shazuje sebevědomí. Občas je i rasistická.“
- Davy:** „Mě nebaví čeština a pak bych zkrátila vyučovací hodinu.“
- Katka:** „Já bych vyměnila některé učitele. Jsou strašní.“
- Michala:** „Hodina tělocviku. To není učení tělocviku, to je týrání.“

Na pracovním trhu

Z mezinárodní studie *First Steps into the Labour Market* společnosti Deloitte z roku 2013, která mapuje situaci a postoje vysokoškoláků před vstupem na pracovní trh, vyplývá, že necelá polovina studentů českých vysokých škol má zkušenost s prací v oboru, který studuje. Zároveň je 61 % respondentů přesvědčeno, že české vysokoškolské instituce nepřipravují své absolventy na proces hledání zaměstnání a třetina se dokonce domnívá, že je univerzita nepřipraví ani na profesní život. Nejdůležitější hodnotou práce jsou pro ně „příjemní lidé“ (96 %) a „dobrý plat“ (93 %), dále možnost

něčeho dosáhnout a možnost uplatnit své schopnosti. Pouze pro 45 % vysokoškolských studentů je důležité, že jejich práce někomu pomáhá. 72 % respondentů uvedlo, že je ochotno se v rámci České republiky přestěhovat za lepšími pracovními příležitostmi.

Ochota k podnikání

Co se týče ochoty začít podnikat, řadí nedávné srovnávací výzkumy české mladé lidi na spodní příčky žebříčku. Pouze 35 % respondentů uvedlo, že by chtělo začít s podnikáním (průměr EU 27 je 43 %). Mezi důvody, proč mladí lidé nechtějí začít podnikat, uváděli zejména: nedostatek finančních prostředků (63 %), nedostatečnou odvahu začít podnikat (40 %), absenci podnikatelského záměru (40 %), strach z konkurence a obavy ze zodpovědnosti a stresu. Jistota práce a stálého příjmu, možnost soustředit se na vlastní práci a neřešit organizační či administrativní záležitosti i příležitost k získání pracovních zkušeností a dobrých kontaktů jsou naopak pro většinu mladých lidí důvodem, proč dávají přednost zaměstnaneckému poměru.

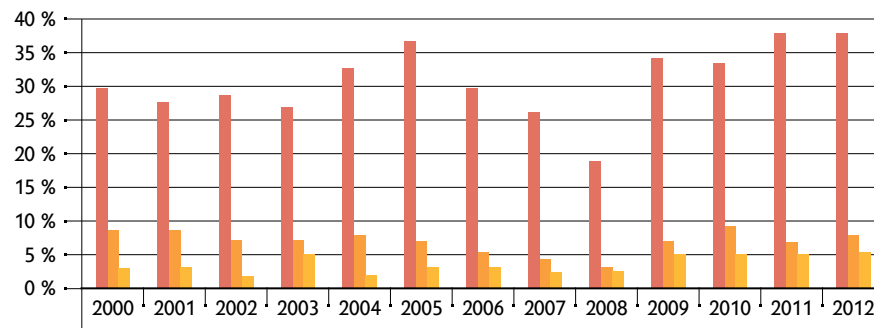
Nezaměstnanost

Česká republika stále patří mezi evropské země s nejnižší (i když vzrůstající) mírou nezaměstnanosti, a to včetně nezaměstnanosti mládeže. Ze zprávy Eurostatu z dubna 2012 vyplývá, že byla celková nezaměstnanost v Evropské unii 10,9 % a nezaměstnanost mezi 15–24letými 22,6 %. Za rok se zvýšila na 11 % a na 23,5 % v případě mládeže. V České republice byla situace o něco lepší. V dubnu roku 2012 dosáhla celková nezaměstnanost hodnoty 7,1 % a nezaměstnanost 15–24letých potom 19,6 %. Za rok se zvýšila celková nezaměstnanost na 7,2 % a nezaměstnanost mládeže na 20 %. Nezaměstnanost mladých lidí tedy dosahuje hodnoty téměř trojnásobné, než je míra nezaměstnanosti v celkové populaci 15–64letých.

Výraznou roli v nezaměstnanosti samozřejmě hraje výše dosaženého vzdělání. To dobře dokumentuje následující graf, který ukazuje zastoupení (v %) nezaměstnaných ve věkové skupině 24 až 29 let.

Podíl nezaměstnanosti mladých lidí podle dosaženého vzdělání

- základní nebo nižší středoškolské vzdělání (bez výučního listu)
- středoškolské vzdělání (výuční list, maturitní zkouška, nástavbové studium)
- vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání

Jistě nepřekvapuje, že absolventi s vyšší úrovní vzdělání vykazují nižší míru nezaměstnanosti. Zároveň se ovšem ukazuje, že i při současných ekonomických problémech existují možnosti uplatnění zejména v průmyslové výrobě, což se odráží v nízkých hodnotách míry nezaměstnanosti ve strojírenských a některých elektro-technických oborech. Po mnoha letech se podařilo zastavit pokles podílu přijímaných do učebních oborů.

Negativní důsledky nezaměstnanosti

Závažným jevem je dlouhodobá nezaměstnanost mládeže. Údaje z České republiky od roku 2000 kolísaly, nejvyšší hodnoty 38,3 % dosáhly v roce 2005, v roce 2012 se dlouhodobá nezaměstnanost opět zvýšila a mírně přesáhla evropský průměr. Mezi její negativní důsledky může patřit existenční i sociální závislost na rodině, nerozvinutí získaných dovedností a schopností, omezení kontaktů a sociální izolace, nevytvoření si potřebných pracovních návyků a sklony k rizikovému chování. Mnoho mladých lidí se může dostat do situace, kdy ztrácí motivaci k hledání zaměstnání a smíří se se svojí rolí nezaměstnaného.

Jak zlepšit uplatnění mladých lidí na trhu práce...

- ▶ Přístup mladých lidí na pracovní trh vyžaduje jisté praktické dovednosti, které jsou zaměstnavateli žádány – musí být proto podporovány možnosti, jak mladí lidé mohou takovéto praktické dovednosti a zkušenosti získat, ať již v rámci školní docházky nebo volnočasových aktivit. Proto by nadále mělo být podporováno praktické získávání dovedností, především spoluprací státních institucí včetně školských zařízení, nestátních neziskových organizací pracujících s dětmi a mládeží a soukromým sektorem.
- ▶ Mladí lidé shledávají přístup státních institucí zprostředkovávajících začleňování mladých lidí na trh práce (především Úřady práce) nedostatečným – postrádají kromě řádné informovanosti o možnostech a nabídce i motivační faktor a asistenci. Procedury úřadů práce vůči mladým lidem jsou velmi demotivující. Jen naprosté minimum úřadů práce nabízí speciální programy pro mladé. Poradci úřadů práce nenabízejí dostatečné služby mladým lidem jako specifické skupině obyvatel – především prvozaměstnancům. Kategorie „Absolvent“ je velmi omezená a neřeší komplexně potřeby všech mladých lidí.
- ▶ Úřady práce by měly nabízet jako standardní službu poradenství mladým lidem v uplatnění na pracovním trhu. Měly by napomáhat zorientovat se mladým lidem v nabídce a motivovat je k zapojení se do pracovního procesu v různých formách včetně podnikání a živnosti.
- ▶ Velké znepokojení panuje v mladé generaci ohledně brigád a stáží a možnostech přivýdělků při studiu, zejména při terciárním vzdělávání. Mladí lidé potvrzují výzkumy a informace ze zpráv EU, že pracující studenti jsou často využíváni k náročnějším, rizikovým a nedostatečně ohodnoceným pracovním úkonům.
- ▶ Stejně tak panuje znepokojení nad webovými portály nabízejícími různé práce a brigády. Často jsou inzerovány nabídky, jejichž obsah neodpovídá reálné činnosti nebo ohodnocení. Provozovatelé podobných služeb by měli kontrolovat inzerované nabídky, a to formou filtrace podbízivých a klamných nabídek.
- ▶ Pro lepší pracovní uplatnění v rámci celého života by měly být otevřeny možnosti pro všechny ročníky, např. dodělat si maturitu apod. v případě, že tak nestihli za dob svého mládí.

Výstup z projektu *Kecejme do toho*

Čeho byste chtěli v životě dosáhnout?

-
- Lukáš:** „Vlastnit nějakou společnost a vytvářet programy.“
- Žužu:** „Já bych chtěla být pilot letadla nebo doktorka.“
- Bára:** „Dostat se na gymnázium, to je můj sen, pak na vysokou, stát se zvěrolékařkou nebo herečkou.“
- Anička:** „Já bych chtěla na konzervatoř nebo být doktorka.“
- Tomáš:** „Já bych chtěl být právník.“
- Šimon:** „Já bych chtěl dělat takovou práci, abych měl dost peněz, abych byl prostě zabezpečený.“
- Joia:** „Mám plán dostat se na dobré gymnázium, ve druháku odjet do Ameriky k příbuzným a studovat tam, vrátit se a studovat na JAMU herectví.“
- Davy:** „Já bych chtěla vydělávat hodně peněz. A někdy jet na Floridu si odpočinout.“
- Katka:** „Já bych chtěla být tenistka, fakt dobrá.“

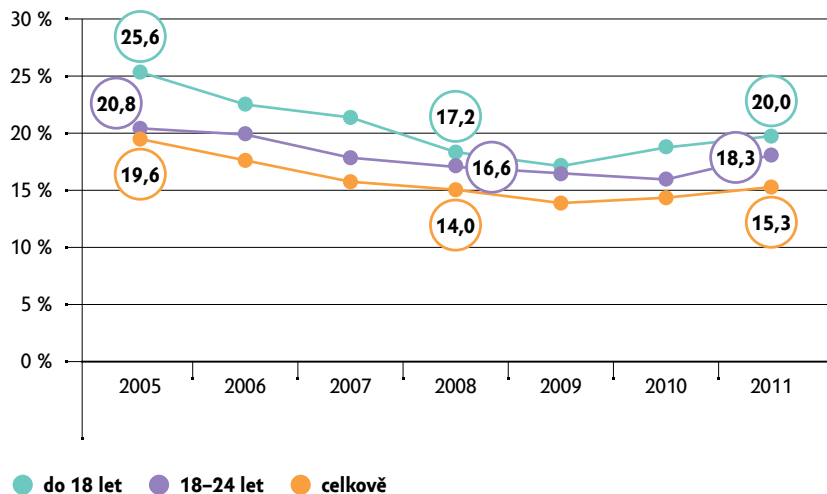
Bez růžových brýlí
Když se život nedaří

Když se život nedaří

Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením je v České republice, a to i v rámci populace mladých lidí (ve věku 18–24 let), ve srovnání s jinými evropskými státy velmi nízká. V roce 2012 dosáhla její hodnota v této kategorii 18,9 % (průměr EU 27 mezi 18–24letými byl 31,5 %), přičemž v celé populaci je 15,4 % (průměr EU 27 byl 24,8 %). Od roku 2009 hodnoty v České republice vzrůstají.

► **Ohrožení mladých lidí chudobou, závažnými materiálními nedostatky a podíl domácností s velmi nízkou intenzitou práce**

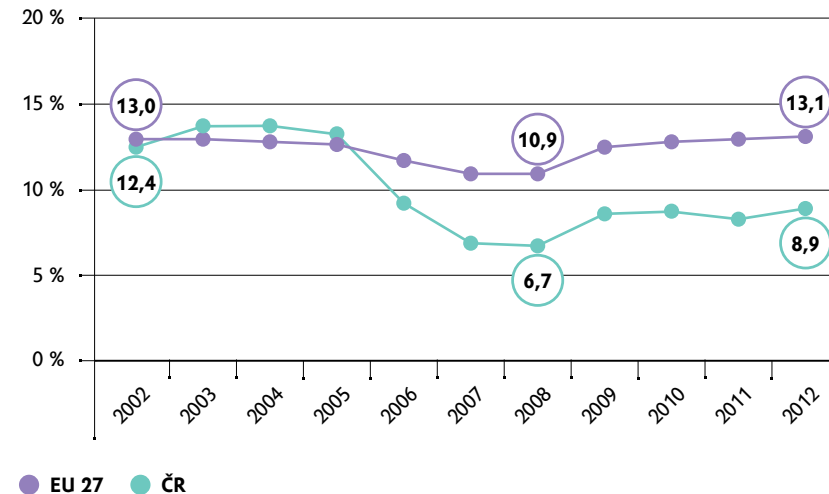
Tato charakteristika je založena na třech dílčích ukazatelích: míra ohrožení chudobou, závažné materiální nedostatky a podíl domácností s velmi nízkou intenzitou práce. Údaje za populaci ČR jsou ve všech třech ukazatelích pod hranicí evropského průměru. Hodnota míry ohrožení chudobou byla v roce 2011 v populaci 18–24 let 12,7 %, závažné materiální nedostatky byly shledány u 6,1 % a 6,6 % žilo v tomto roce v domácnostech s nízkou intenzitou práce.

Specifická skupina mladých lidí, tzv. „NEET“

Termínem NEET* jsou označovány osoby (ve věku od 15 do 24 let), které se bez ohledu na úroveň dosaženého vzdělání neúčastní pracovního ani vzdělávacího procesu, takže jsou na trhu práce ohroženější a zvýšenou měrou jim hrozí sociální vyloučení. Mezi rizikové faktory, které zvyšují pravděpodobnost toho, že se mladý člověk zařadí do této kategorie, patří zdravotní postižení, přistěhovalecký původ, nízká úroveň vzdělání, bydliště v odlehlých oblastech, nízký příjem domácnosti, zkušenost rodičů s nezaměstnaností, nízká úroveň vzdělání rodičů, jejich rozvod a život v neúplné rodině.

* Not in Education, Employment, or Training

► **Specifická skupina mladých lidí, tzv. „NEET“**

Jak je z grafu vidět, v České republice žije tedy ve srovnání s jinými evropskými státy relativně nízký počet mladých lidí, kteří spadají do skupiny NEET. V roce 2012 to bylo jen necelých 9 %, zatímco evropský průměr dosáhl hodnoty 13,1 %, přesto je třeba si uvědomit, že se u nás jedná o víc než 100 tisíc mladých lidí.

Romská menšina

Mimořádně ohroženou skupinou sociálním vyloučením a celkově životním neúspěchem jsou příslušníci romské menšiny. Podle *Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2012* je situace romské mládeže ve věku mezi 15 a 26 lety alarmující. 61 % z nich je nezaměstnaných a navíc 77 % z nich nemělo nikdy žádnou pracovní zkušenost. Závažným problémem je rovněž velmi nízká věková hranice prvního kontaktu romských dětí a mládeže s návykovou látkou, která se pohybuje mezi 9. – 13. rokem. *Analýza postojů a vzdělávacích potřeb romských dětí a mládeže* mimo jiné poukázala na to, že problémy romské integrace mají své kořeny také ve vzdělávání. Šance romských dětí udržet se ve třídách základních škol, do kterých nastupují, jsou velmi nízké z deseti romských dětí, které do základních škol nastupují v prvním ročníku, se ve své původní třídě udrží v průměru pouze tři chlapci a polovina dívek. Jak už jsme uváděli, i mladá generace u nás pokládá situaci Romů za největší společenský problém a viní z něj jednoznačně samotné Romy.

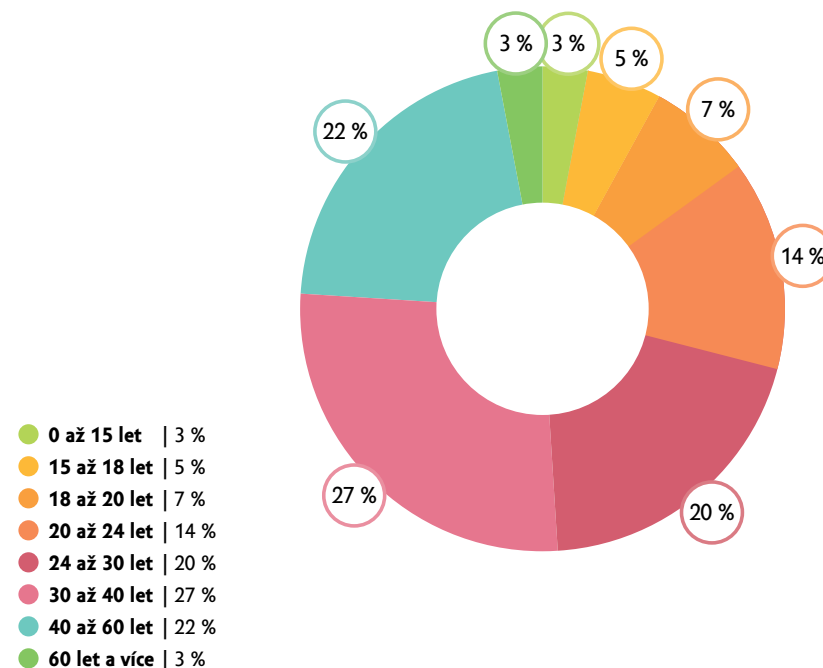
Kriminalita

Nakonec se musíme zmínit i o oblasti zvláště smutné, a to o kriminalitě. Podle údajů z roku 2010 spáchali děti mladší 15 let 1 584 a mladiství celkem 5 339 trestných činů. Lidé do 30 let spáchají u nás 48 % trestných činů (viz graf). Pozitivní je, že za poslední roky kriminalita mládeže stále klesá a že se jedná o dlouhodobý trend. Rovněž podíl počtu stíhaných a vyšetřovaných osob se v případě dětí i mladistvých snižuje.

Děti i mladiství se dopouštějí převážně majetkových provinění, zejména krádeží a krádeží vloupáním, loupeží a ublížení na zdraví a ostatní kriminality (např. dopravní nehody, maření výkonu úředního rozhodnutí, sprejerství, nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek atd.). Nejvyšší podíl mladistvých na celkovém počtu vyšetřovaných a stíhaných osob byl evidován v Moravskoslezském kraji (5,4 %) a v kraji Vysočina (4,9 %), nejnižší naopak v Praze (1,5 %).

Podle výzkumu *Mládež o kriminalitě a etice každodennosti* má největší vliv na páchání trestné činnosti zneužívání psychotropních látek, zejména tvrdých drog a alkoholu, dále působení špatných kamarádů (delikventi se pohybují v sociálním prostředí, které je pro páchání trestné činnosti inspirativní a kde je takové jednání podporováno a oceňováno), touha vyniknout mezi vrstevníky a nedostatek pozitivních podnětů pro kvalitní trávení volného času. Respondenti také uvádějí, že kriminalita mládeže je výrazně zapříčiněna nevhodnou výchovou v rodině a obecně špatným příkladem dospělých osob.

► Podíl kriminality v určité věkové skupině

Účastníci projektu *Kecejme do toho* shledávají problém šikany a kyberšikany jako aktuální téma, s nímž už má zkušenost značná část mladých lidí. Je nutné mu věnovat zvláštní pozornost a přistupovat k němu jako k porušování práv dítěte. Zvláštní důraz musí být dán na prevenci

a zároveň musí být rozpracována následná řešení přátelská k dětem a mladým lidem, pokud již k šikaně či kyberšikaně došlo. Jedná se o celospolečenské téma s vážným dopadem na psychiku a zdravý rozvoj obětí.

Naše přání aneb co doporučujeme

Chování autorit

- ▶ Regulaci chování autorit ve veřejném prostoru ve smyslu dodržování etických pravidel. Požadujeme zařazení etických kodexů chování do pracovních smluv pro politiky, úředníky, ředitele škol, učitele, podnikatele a jejich trestání v případech porušování. Jednotlivci by měli být vedeni k dodržování osobní zodpovědnosti za své chování.

Princip samoregulace různých skupin může být začátkem, ale mělo by to podpořit i legislativní opatření definující různé míry trestů, primárně alternativních, ale např. i ztráta funkce či zaměstnání u veřejně činných osob, které porušují etické kodexy.

Profesionální jednání politiků a veřejných činitelů

- ▶ Stát by měl jednoznačně posilovat a být vzorem pořádaného dialogu a participace občanů při řešení problémů. Od občanů a mladých lidí se nemůže vždy očekávat profesionální vyjadřování a chování v emotivních situacích, ale u zaměstnanců veřejné správy a politiků by profesionální jednání mělo být standardem.

Vzdělávání

- ▶ Školy by měly povzbuzovat participativní kulturu dialogu a nabízet mladým lidem možnosti, jak řešit nedostatky v jejich okolí.

Úcta na veřejnosti

- ▶ Vláda i elity by měly podporovat vzájemnou úctu, být příkladem občanům. Veřejnoprávní média by se neměla tolik honit za senzací, ale reagovat na podstatné a pozitivní zprávy. Média a stát by se měly více zasadit o kultivaci veřejných diskuzí a příspěvků.

Práce s menšinami

- ▶ Práce s menšinami by měla být založena na hodnotách úcty, respektu, rovnoprávném postavení všech občanů. Diskriminace by měla být náležitě trestána.

Odpovědnost politiků a veřejných činitelů

- ▶ Stát by měl jednoznačně definovat odpovědnost jednotlivých politiků a veřejných činitelů za své činy, skutky a rozhodnutí.

Lidská práva

- ▶ Potřeba pluralitní společnosti, respektu a dodržování lidských práv by měla být neustále připomínána a podle toho by mělo být náležitě pracováno i s případnými delikventy či jedinci a skupinami, u kterých hrozí její porušování.

Vulgarity na veřejnosti

- ▶ Politici, veřejní činitelé a známé osobnosti by se měli vyvarovat vulgaritě a jejímu využívání ve styku s veřejností. Veřejnost a občané by neměli vulgaritu využívat jako prostředek k dosahování vlastních zájmů, a to především vůči veřejným orgánům, ani mezi sebou.

Ochrana spotřebitelů

- ▶ ČR by měla usilovat o jasnou a lepší ochranu spotřebitelů, a to jak v ČR, tak v EU, neboť normy kvality dnes již do značné míry spadají pod společný evropský trh. V případě nedostatečných norem na evropské úrovni by normy ČR měly být přísnější a kontrolovány.

Audit na ochranu spotřebitelů

- ▶ ČR by měla realizovat nezávislý audit ochrany spotřebitelů v současné době a vyvodit z něj náležitou novelizaci politiky ochrany spotřebitele.

Legislativa v oblasti návykových látek

- ▶ Stát by se měl zasadit o důsledné dodržování platné legislativy v oblasti zneužívání alkoholu a drog, prodeje alkoholu a tabákových výrobků mladistvým. Stát by měl zvýšit tresty za nedodržování platné legislativy, zejména v případě prodeje návykových látek, alkoholu a tabáku mladistvým.

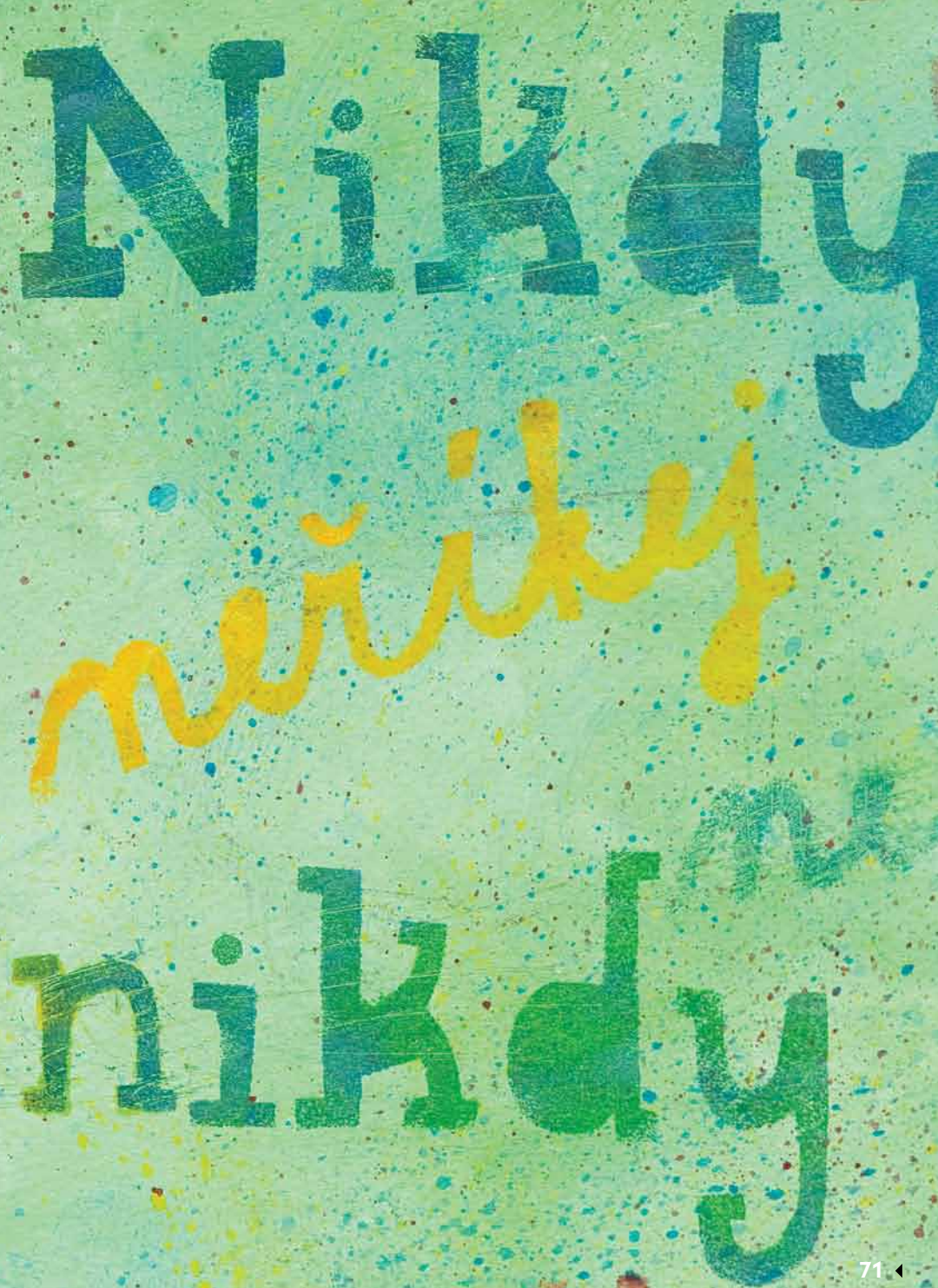
Audit v oblasti korupce a zneužívání pravomocí

- ▶ Stát by měl nechat zadat nezávislý audit v oblasti možností korupčního jednání a zneužívání pravomocí veřejnými činiteli, politiky, podnikateli apod., následně o něm vést otevřenou, transparentní a veřejnou diskuzi, z níž by měl vyvodit patřičná opatření v omezení možností korupce a zneužívání pravomocí.

Odkaz projektu *Kecejme do toho*

Odkazy a zdroje

- ▶ V této publikaci byly používány výsledky shrnuté v práci Mgr. Hany Maříkové *Zpráva o mládeži 2013 – Základní informace o situaci mladých lidí v České republice*, která obsahuje rovněž odkazy na množství různých výzkumů.
- ▶ Dalším podstatným zdrojem byly zprávy o výzkumu *Jeden svět na školách* (realizovaný společností Člověk v tísni), které jsou k dispozici na adrese projektu *Jeden svět na školách*: https://www.jsns.cz/cz/article/57/Pruzkumy_a_setreni.html.
- ▶ Zprávy o projektu *Kecejme do toho* jsou na stránkách <http://www.kecejmedotoho.cz/>.
- ▶ Citace dospívajících jsou z kvalitativního šetření, jež bylo uskutečněno v souvislosti s výzkumem *Hodnotové orientace dětí od 6 do 15 let* (<http://www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/vyzkumy/cile-a-vystupy/zaverecna-zprava-z-vyzkumu-hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15-let>) mezi 13 až 15letými dospívajícími v Praze, Prostějově a Chýnově u Tábora.

Bez růžových brýlí

Naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v něm očima mládeže

Editace textu: Jiří Zajíc a kol.

Grafický design: Hedvíka Člupná

Ilustrace: PhDr. Magda Andresová

Tisk: ASTRON studio CZ, a. s.

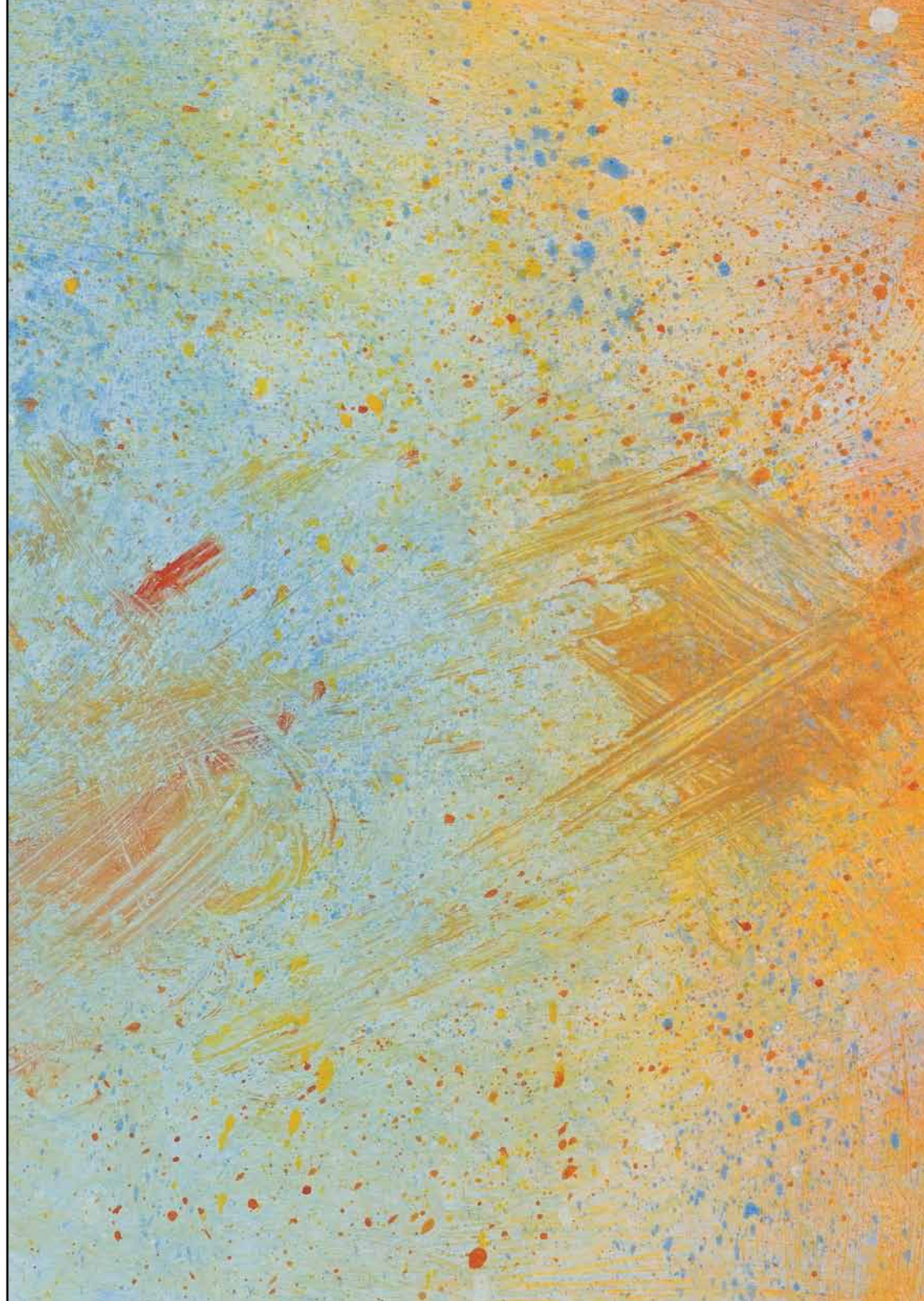
Náklad: 2 000 ks

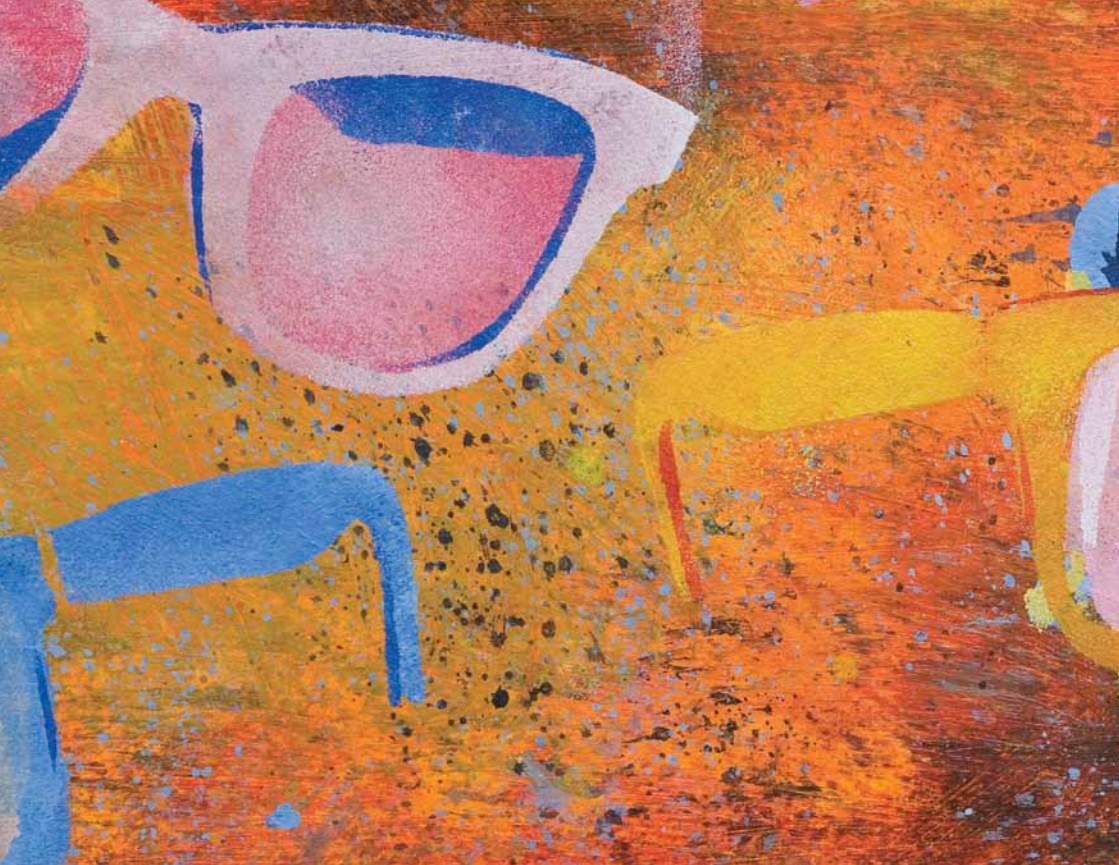
Vydává: Dům zahraniční spolupráce, 2014.

Tištěno na ekologicky šetrném papíře s certifikací FSC.

Tato publikace byla vytvořena za finanční podpory Evropské unie. Za její obsah odpovídá vydavatel. Publikace nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejím obsahem.

ISBN: 978-80-87335-74-1

► **Dům zahraniční spolupráce (DZS)**

Na Poříčí 1035/4, 110 00 Praha 1

www.dzs.cz

www.naerasmusplus.cz

DZS

Dům zahraniční spolupráce

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Erasmus+